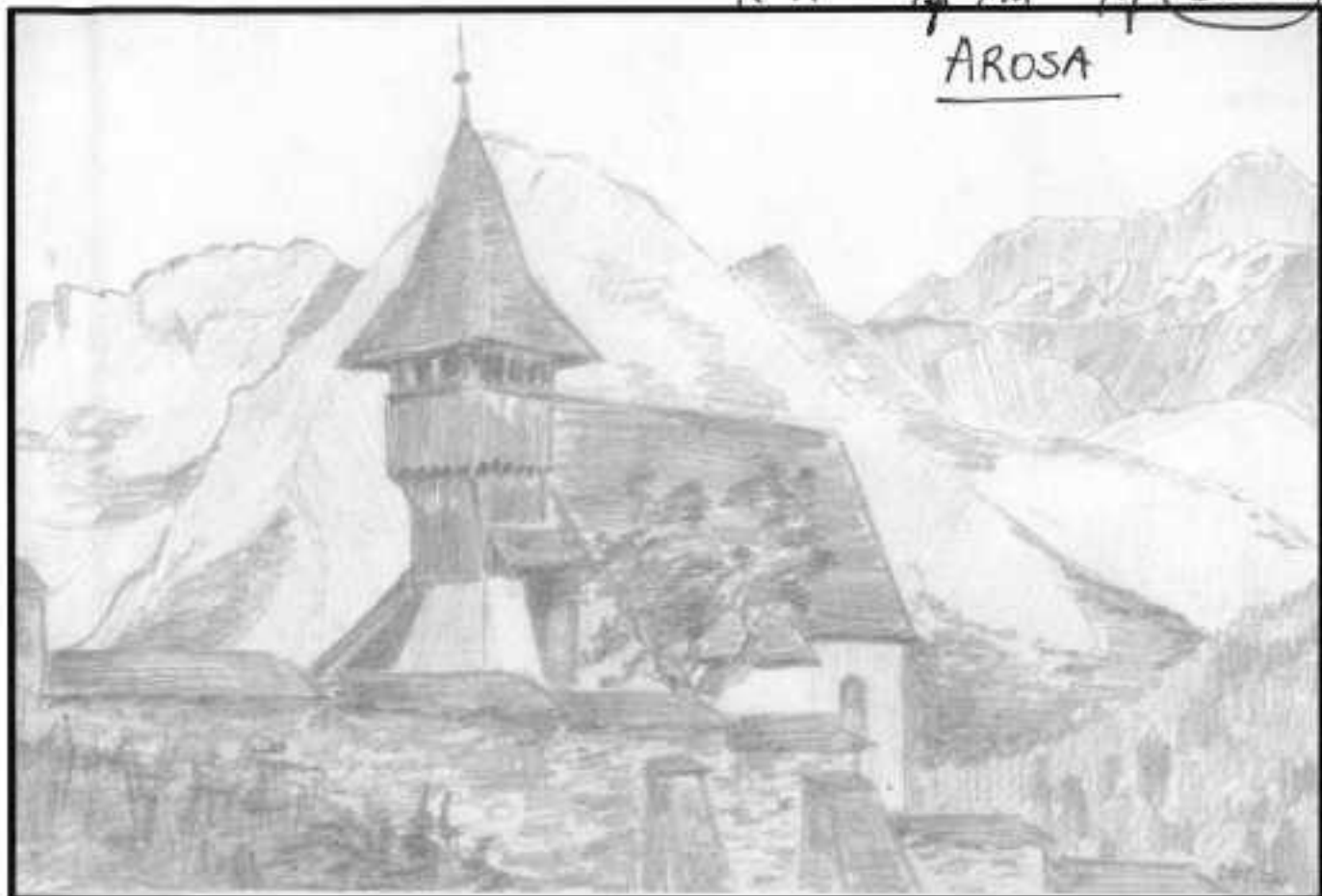

R II 13/7 +/m 29/7 (2001)

AROSA

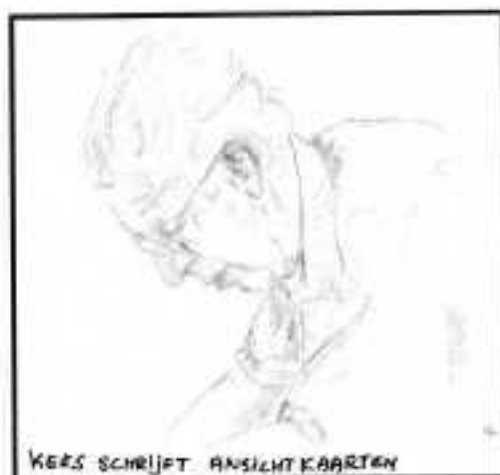

AROSA-REIS

KNNV

13 - 29 JULI 2001

o.l.v. Ada en Henk Verheij

KEES SCHRIJFT ANSLICHTKAARTEN

Inhoud :

Dagverslagen.
Plantenlijst
Vogellijst.
Vlinderlijst.
Andere waarnemingen.
Kaart van het gebied.
Deelnemerslijst.

Portrettekeningen : Gay Jannette Walen.
Herzhorn tekening : Frans Schreuder.
Tekeningen van bloemen : Ada Verhelj.
Voorplaat Bergkirchli : Gay Jannette Walen.

Vrijdag 13 juli.

Wat moet dat worden!

O, we hebben alles goed voorbereid en op tijd ingepakt, de kamerplanten zijn bij elkaar gezet uit de zon en de potten en bakken van het terras ook. In huis zijn de laatste klusjes afgewerkt, en na het afwassen na de middag kunnen we – denken we – vroeg weg naar Utrecht en daar nog een terrasje pikken langs de Oude Gracht.

Misgedacht! Er zal ineens toch nog beton gebracht worden voor de nieuwe garage. Wachten dus nog maar even... 3 Uur is het wanneer de betonauto achterstevoren de inrit oprijdt. Uiterlijk kwart voor vier is de treintaxi besteld, en hij is weer te laat en komt er net aan als de betonwagen de inrit weer afrijdt, waardoor we dus niet snel kunnen instappen. Gelukkig is het niet zo heel druk op de weg en lijkt het allemaal toch nog aardig te gaan totdat we vlak bij het station twee stoplichten rood hebben. Kromme tenen! Omdat we al een treinkaartje hebben halen we de trein van 4 uur 17 net.

In Utrecht willen we op het station onze bagage afgeven en toch nog even de stad in, maar waar eerst het bagagedepot was is nu een Etoswinkel en verder alleen dure kluisen en kluisjes waar Henks koffer niet eens inpast. Dus zetten wij ons in de hal neer en eten daar onze boterham.

Naast ons zitten ook mensen met grote koffers en tassen en dan hoor ik opeens "Zwitserland" vallen. "Waar gaat u naar toe", vraag ik. "Naar Arosa". Het blijken Theo en Tetske te zijn.

Even later zie ik Jozien, en dan gaan we in de restauratie wat drinken, waar steeds meer bekende en onbekende deelnemers, bepakt en bezakt, en al dan niet zoekend, onze groep komen aanvullen.

Half negen gaan we naar het perron waar ongeveer tien minuten later onze trein binnen komt rollen en we de Noordhollandse reisgenoten begroeten die hun plaats daarin al gevonden hebben.

Wat een luxe, die 4-persoons couchettes. Veel gemakkelijker ook om je bagage kwijt te raken. Emmerich nog met de grote hangbrug over de Rijn zien we nog in het avondlicht, daarna, druk babbelend met Minie, Jozien en Kees – o.a. over het Aostadal – is het "ineens" donker geworden en weet ik niet meer precies waar we zijn.

Tegen elfen worden de bedden in orde gemaakt door de zeer vriendelijke steward en installeren we ons met het gebruikelijke "gedoe", enige hilariteit en veel gelach! (dingen die vallen en zo). Dan proberen we te slapen.

Een paar coupé's verder zijn jongelui – meer dan vier, met veel bier en een grote radio zeer luidruchtig een vakantiefestje aan het bouwen tot Henk er om 1 uur wat van zegt.

Het is dan inmiddels zaterdag 14 geworden.

Om half 6 tikt de steward op de deur.

Opstaan, een beetje toilet maken, de bedden weer tot banken transformeren en daarna krijgen we toch een ontbijtje in de trein.

Het is even spannend of we om half 7 in Basel onze aansluiting naar Chur zullen halen want we hebben vertraging opgelopen, maar het lukt! Ondanks de steile trappen naar toch een ander perron (dat wordt omgeroepen) en een eind lopen tot een 2^e klaswagon.

We kijken naar het Zwitserse landschap, zien nog geen hoge bergen, maar wel een zwarte wouw, en even later langs de Züricher See een blauwe reiger, meerkoeten en een paar kuifeendjes. Ook een torenvalkje wordt gesignaleerd en we doen ons best om vanuit de trein ook planten op naam te brengen, ook al zijn dat soorten die bij ons ook voorkomen als o.a. witte en gele honingklaver, wilde reseda en cichorel.

Dan komt de Walensee met de imposante Churfirten er achter, iedere keer weer prachtig.

Verder met de planten: behalve klein springzaad zie ik ook nog iets anders springerigs: een haas.

In Chur verloopt de overstap naar de Arosa-express zonder problemen – steeds weer leuk om met de trein door de stad te rijden, langs de Plessur, die veel water afvoert.

Eenmaal uit de stad beginnen we de klim naar ons einddoel Arosa, ongeveer 1300 m. hoger.

Het weer is redelijk, al schijnt de zon niet, en iedereen geniet van de prachtige uitzichten, vooral bij Langwies waar we de Steinmännchen bewonderen en dan de hoge spoorbrug overgaan.

We zien al veel moesdistels, alpendost en orchideeën, een voorproefje van het vele moois dat komen gaat.

Arosa, eindstation. Frau Nau begroet ons daar, en met een bestelbusje worden de koffers vast naar het hotel gebracht.

Wij lopen naar "Orelli", waar we op het terras met een weids uitzicht weldra genieten van koffie, thee of chocola met eventueel iets lekkers erbij. De rekening die Henk krijgt klopt niet, maar later maak ik dat toch met de dienstster in orde.

Na dit welkom nemen we de bus naar Gada en lopen het laatste stukje naar hotel Erzhorn. Dan krijgt iedereen zijn kamer toegewezen en nog tijd om eventueel te rusten.

Om kwart voor twee nemen we de bus naar Prättschli, waardoor we meteen een indruk krijgen van het langgerekte Arosa. We wandelen de Prättschliweg terug.

Gelukkig is er nog niet gemaaid, o.a. door het minder goede weer, en zien we meteen al heel veel bekende en onbekende bloemen, zoals veel bereklauwen en andere schermbloemen, blaasillene, beemdoolevaarsbek, kogelboterbloem of trollius en ranunculus aconitifolia, rondbladige steenbreek, veel verschillende soorten klokjes, valeriaan, oranje havikskruid, bruine klaver, zwarte rapunzel, goudgeel streepzaad, paarse orchidee, gele monnikskappen, roze prachtanjers, witte nachtkoekoeksbloemen enz. enz. enz.

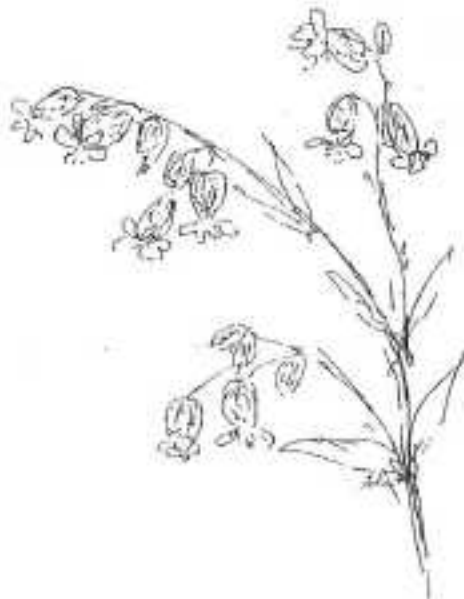
We hoorden en zagen een merel, groenlingen, putters(?), en natuurlijk zwarte roodstaarten.

Voor Brüggli gaan we weer naar beneden naar de Poststrasse, behalve Gay die verder loopt richting Bergkirchli en naar later blijkt zelfs bij het observatorium en de Mittlere Hütte is beland en verder terug naar het hotel. De bergglucht geeft haar kenmerklijk vleugels, terwijl anderen juist last hebben van aanpassingsmoeilijkheden als wat adernood.

We hebben nog een kleine twee uur om uit te rusten en ons daarna op te knappen voor het diner dat ons verrukkelijk smaakt.

Daarna blijkt iedereen toch te moe om nog te determineren, maar toe te zijn aan een ongestoorde nachtrust, zodat we zeer tevreden na deze geslaagde kennismaking naar onze kamer en naar bed gaan.

Ada Verheij.

Zondag 15 Juli

Als we om half zeven opstaan regent het. We ontbijten om half acht.

Een heerlijk keuze-ontbijt. Daar we pas om half tien vertrekken kunnen we op ons gemak ontbijten en vooral genoeg drinken.

Als we om half tien naar de bus lopen is het droog. We gaan met de bus naar Maran.

Maran ligt ten noord-oosten van Arosa en ons hotel ten westen, zodat we meteen een mooie oriëntatierit door Arosa hebben, vooral daar de zon is gaan schijnen.

Het plan is om van Maran via Rot Tritt naar de Ochsenalphiitte te lopen.

Henk wil om 1 a 2 uur in de Ochsenalphiitte zijn en verzoekt ons, niet al te veel naar de plantjes te kijken, die staan er immers op de terugweg ook nog ! (?).

Maar ja, de zon schijnt en er staan heel veel plantjes op de goede kant van de weg!

We zien er o.a: Alpensteentijm - Valeriaan - Dryas - vele soorten Muggenorchissen - Gentiana verna - Primula - Alpenleuwenbek en Pyrola Rotondiflora, loop daar maar eens met een K.N.N.V. groep snel aan voorbij!

Wij gebruiken de lunch bij Rot Tritt, een prachtig uitzichtpunt. Het lunchpakket is niet zo samengesteld als wij dat zouden willen, maar wel met veel zorg klaargemaakt.

Dan gaat het verder naar de Ochsenalphiitte. Enkele van ons gezelschap besluiten bij de Rot - Tritt te blijven en te genieten van het uitzicht. Voor de eerste dag is het voor hen ver genoeg.

De Ochsenalphiitte blijkt verder en ook, door de hoogte verschillen, moeilijker dan verwacht, zodat velen van ons alsnog terugkeren naar Rot Tritt.

Bij de Ochsenalphiitte aangekomen schijnt de zon en kunnen we, onder het genot van een drankje, bijkomen van de toch wel vermoeiende tocht.

Bij onze senioren groep hebben zich enkele, iets jongere personen aangesloten, deze willen via een smalle en hoger gelegen alpinepad teruglopen naar Maran.

Samen met Tetsje neem ik, om 12.30 uur, het zelfde pad terug. Later besluiten Greet, Mieke, Gerda en Marigold zich toch maar niet op het smalle pad te wagen en sluiten zich bij ons aan.

Op de heenweg heb ik Pyrola uniflora gezien. Ik probeer het terug te vinden, dat kost enige moeite, vooral daar het weer slechter wordt en we in een lichte mist lopen.

Bij de Rot Tritt eten we ons laatste fruit op. De mist is ondertussen zo dicht geworden dat we moeite hebben het rechte pad terug te vinden.

Ik maak mij zorgen om de groep die zich boven ons, op het onbekende smalle pad hebben begeven.

Om 15.30 uur vertrekken we van de Rot Tritt, voor de terugweg naar Maran.

Zo nu en dan wordt de mist gelukkig een beetje minder. Dan wordt de weg verspert door een kudde koeien: "Daar durf ik niet langs" zegt één van ons groepje. Maar wat moeten we dan?

Gelukkig komen er enige koeiendrijvers en een hond aan, die de kudde naar hun stal drijven.

Als we boven de Ober Prättschsee aankomen komt er een lichtstraaltje door de mist heen. We blijven, op een bankje gezeten, van dit mooie uitzicht genieten.

Om 16.45 uur zijn we bij de bushalte in Maran. Nog geen minuut later komt de bus, dat is boffen want de bus gaat maar om het uur!

Een bushalte verder stapt het groepje, die het hoger gelegen pad gekozen hebben, in de bus. Dan blijkt dat ik me voor niets zorgen heb gemaakt, ze hebben namelijk net boven de mist gelopen.

In het hotel aangekomen ontvangt Minie mij met een kopje koffie!

Om 19.00 is het diner, goed verzorgd en heerlijk klaargemaakt.

We gaan vroeg naar bed, waar we zo nu en dan, wakker worden door het onweer dat boven Arosa losbarst.

Maar verder "slaap lekker en tot morgen"

Maandag 16 juli

Na veel regen in de nacht lag er sneeuw op de groene alp. Het lijkt Henk beter niet rond de Plessur te modderen maar ons heil hoger te zoeken. Dus met de onvolprezen bus naar Praetschli om vandaar, langs Het Mittelstation van de Weisshornbahn, naar Carmenhütte te wandelen.

Deze verslaggever was zich na de eerste wandeling naar de Ochsenalp de vorige dag diep bewust van zijn tekort aan loop- en klimvermogen en onder de indruk van de ervaring van de doorgewinterde floristen, die zelfs onder het ijs nog minuscule onbekende Alp-plantjes opdiepten.

Die vinden mijn beschrijving van zo'n fantastische wandeling tussen de besneeuwde alpen, en als het even opklaarde, tussen de witte toppen van omringende Horn'en en Flue'n misschien niet terzake. Maar, al kwamen we wat later aan, wij genoten!

En als we niet uit een onbekend plantje kwamen wisten we de specialisten op diverse gebieden al vlug te pakken om ons botanisch geheugen op te frissen.

Na Praetschli klimmen we langs de geheimzinnige staken met een grote koperen bol en verder met kleine lichtkastjes met opschriften over Jahrlänge en Taglänge. Tot we millimeter grote bolletjes in die kastjes zien, die namen als Venus en Jupiter hebben: planeten dus, op schaal naast de zon. Opgelucht verheugen we ons nu in een ijstijdrelict: *Dryas octopetalia*, dat het nog wel langer dan dit planetarium zal uithouden. Het pad loopt nu langs het Arvenwoud. Deze dennen hebben hun 5 naalden als een waaiertje in het kokertje op de tak. Bijna uitgestorven leven ze hier in de Maraner Alp. Er groeit veel naar vanille ruikend muggenorchis en tweemaal een kleine keverorchis. Op het grasland wordt de kleur bepaald door de bergcentauri en wij worden in een koude geul verrast door de witte trossen narcisanemonen. Steenthijm en gewone thijm worden door warkruid geparasiteerd. Waar maar water naar beneden komt is er het dieproze moeraskatelblad, de lichtere *cedum* en de vleugeltjesbloem.

Na het Mittelstation raken we in de achterhoede en bewonderen de kleine Blauwe Duitse gentiaantjes en de grootbloemige gentiaan. Behoorlijk buiten adem komen we bij de anderen in de Carmenhütte en op ons verhaal. Voor de terugtocht nemen wij de tijd om de banen rust te gunnen. Terug maken we de afsteker door de alp met wat moerassen en wollegras en vol witte *Veratrum*. We gaan langs Alpenblick en boven achter de huisjes van Inner Arosa langs naar de gele hijskraan en komen zo bij ons hotel Erzhorn. De hoge dubbeltop, waar het hotel naar vernoemd is, is nu mooi te zien.

Gelukkig voor dit verslag blijkt bijna iedereen deze route gelopen te hebben en we praten over onze bevindingen na.

Frans.

Dinsdag 17 juli.

Toen om 7 uur mijn wekker ging, keek ik nog wat slaperig naar buiten en zag ook nu jammer genoeg weer mist en laaghangende wolken.

Na het heerlijke ontbijt met lekker vers brood naar boven om de rugzak in te pakken en nog wat kaarten te schrijven.

We verzamelden om 9.30 uur en liepen naar bushalte Gada. Een kort rijtje maar, tot begin/eindhalte Hornli-express. Gay had haar kaart vergeten, ging terug naar het hotel om hem te halen. Terwijl ik zweegde om het pad vanaf de bushalte omhoog op te komen (en ik was niet de enige die daar moeite mee had) zag ik op een waarschijnlijk horizontaal lopend pad boven ons Gay vrolijk naar ons zwaaien. Na onze eerste helling was de wandeling naar Schwellisee veel minder inspannend. De mist was al lang opgetrokken en hoewel een koude wind over de nog hier en daar besneeuwde bergen op ons viel werd het weer veel vriendelijker. De bergtoppen waren zo nu en dan zichtbaar.

We hoorden de hoge "pieuw"-geluiden en met de kijker zagen we 3 Murmeltiere naast elkaar zitten. Gerda zag vlak daarbij ook nog een haas. Het viel mij op dat van de koeien die wij nu en dan op ons pad ontmoetten, sommige hun horens nog hadden. Een veel completer dier zo.

Het meer, of hier dus de See, leek wel leeg te moeten. Wat een watermassa donderde eruit, maar overal kwamen van de bergen rondom grote en kleinere stromen omlaag om de water voorraad aan te vullen.

Dotterbloemen langs de oevers deden aan het Hollands voorjaar denken, feestelijk.

Onze plantenenthousiasten waren druk bezig met determineren en fotograferen. Mieke zat op een bank aan het meer, met de wind in de rug en maakte een aquarel. Fijn zo'n groepje waarmee je samen optrekt en waarbinnen iedereen de vrijheid heeft zijn eigen hobby te bedrijven.

Na een poos op een plek aan de linkeroever werd het toch te koud en we begonnen aan de rondwandeling. De groep waaierde uit. Zelf vond ik het lopen op de kiezeldelta heel leuk, daarna tussen het jongvee door over een houten vlonder waarop natuurlijk ook verse koelenvlaaien lagen. In het ijskoude Schwellimeer zwom een hond. Zijn bazin vertelde dat hij dat zelfs in de winter doet. Na een poos klom het dier de oever op, schudde zijn vacht en rende dan over het pad. Geen reumatiek dus!

Na het rondje See liepen we een gedeelte van onze heenweg terug tot onder de kabels van de baan en daarna naar links omhoog. Het laatste stukje voor Alpenblick was voor mij erg lastig maar de hete chocolade en het lunchpakket lachten mij al toe. Bij Alpenblick een gezellige drukte en nu en dan zagen wij even zon.

Tegen een uur of twee vervolgden wij onze wandeling. Het eerste gedeelte liep ik nog met de groep mee maar mijn knieën waren te pijnlijk om verder mee af te dalen naar de beek. Jammer, maar het was niet anders.

Ik liep door langs een paar mooie oude houten schuren waarvan op de zijkant de rekken hingen waarop (vroeger) het gemaaid gras werd gehangen om te drogen.

Even verder stond een bank naast het pad waarop ik met Wil (zij bleek ook niet met de anderen mee te zijn) heel lang in de zon heb gezeten. Het uitzicht was geweldig.

Onder ons had een boer met de zeis zijn gras achter de boerderij wat gemaaid en liet daarna een jonge stier en een jonge koe los. Voor 't eerst waarschijnlijk uit de stal. Vooral de stier was door het dolle heen. Hij rende en sprong heen-en-weer alsof hij naar een stierengevecht moest. Plotseling kreeg hij aandacht voor juffrouw Koe maar zij was daar duidelijk nog niet van gediend. Dan maar een beetje tot rust gekomen samen grazen.

Wij hoorden en zagen een helikopter komen en naar het bergstation gaan. Waarvoor? Ongeval, ziekte? Niets daarvan, het werd een urenlang op-en-neer gevlieg met hele grote constructies van de kabelbaan. Wel eng toen dat zo over ons heen vloog.

Wij wandelden uiteindelijk verder, richting Hotel Erzhorn. Een man met een zeis was bezig de rechterhelling naast het pad te maaien. Het gras zou een dag blijven liggen om iets in te drogen en dan in een silo bij de boerderij worden opgeborgen. Weg bloemen! Wij zijn met onze reis dus nog net op tijd. We zullen het hogerop moeten zoeken.

Bij het hotel aangekomen vond ik het jammer om al naar binnen te gaan, het was pas een uur of vier. Doorlopen maar en eens kijken bij dat aardige kleine kerkje.

De begraafplaats, prima onderhouden, bestaat uit 3 gedeeltes. Op een bank dichtbij de kerk heb ik van de zon genoten, en gepiekerd over het eindige van ons bestaan. Dat komt ervan, op zo'n kerkhof. Om 5 uur zou in de kerk een concertje gegeven worden. De kerk liep vol. Marigold ging erin, ik keek naar binnen, zag 2 gitaarspelers klaarzitten en besloot de 13 fr. entree maar voor wat anders te bewaren.

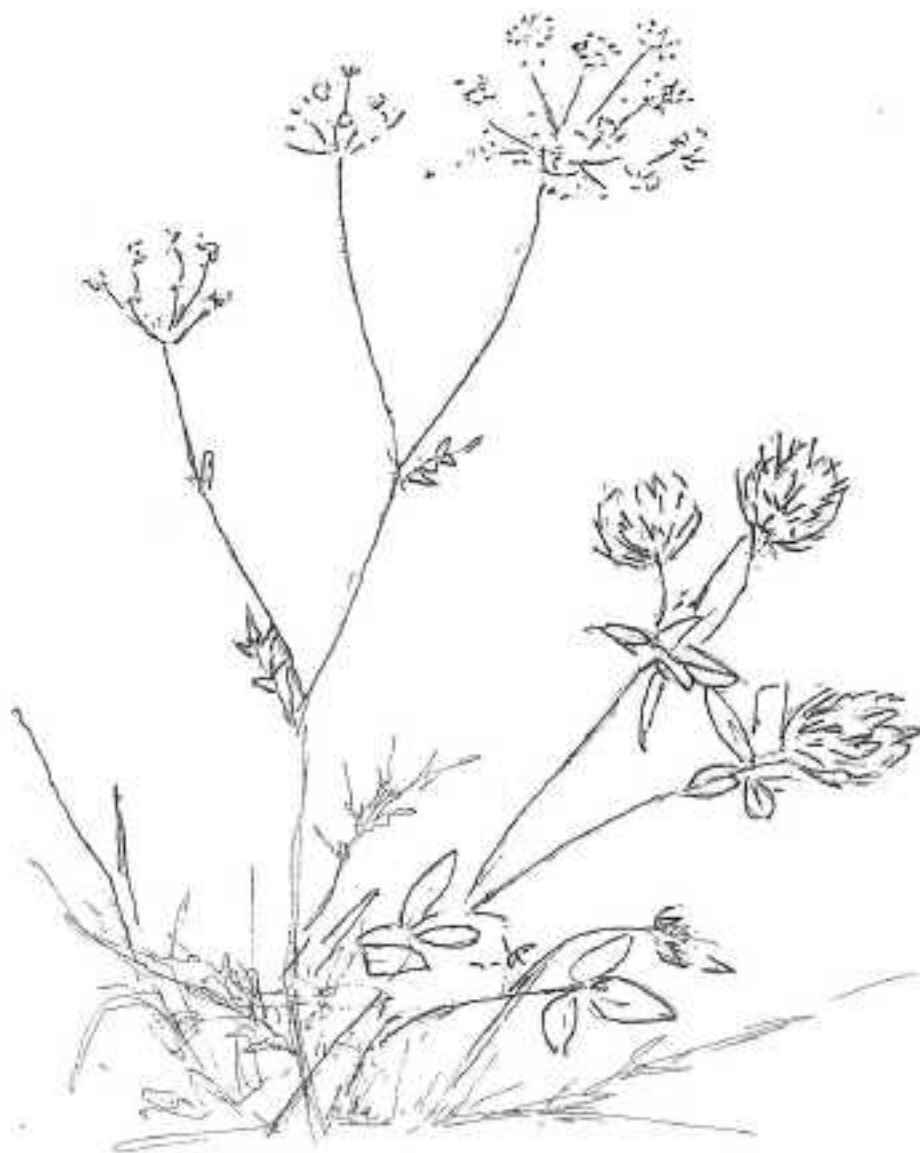
Dinsdag 17 juli.

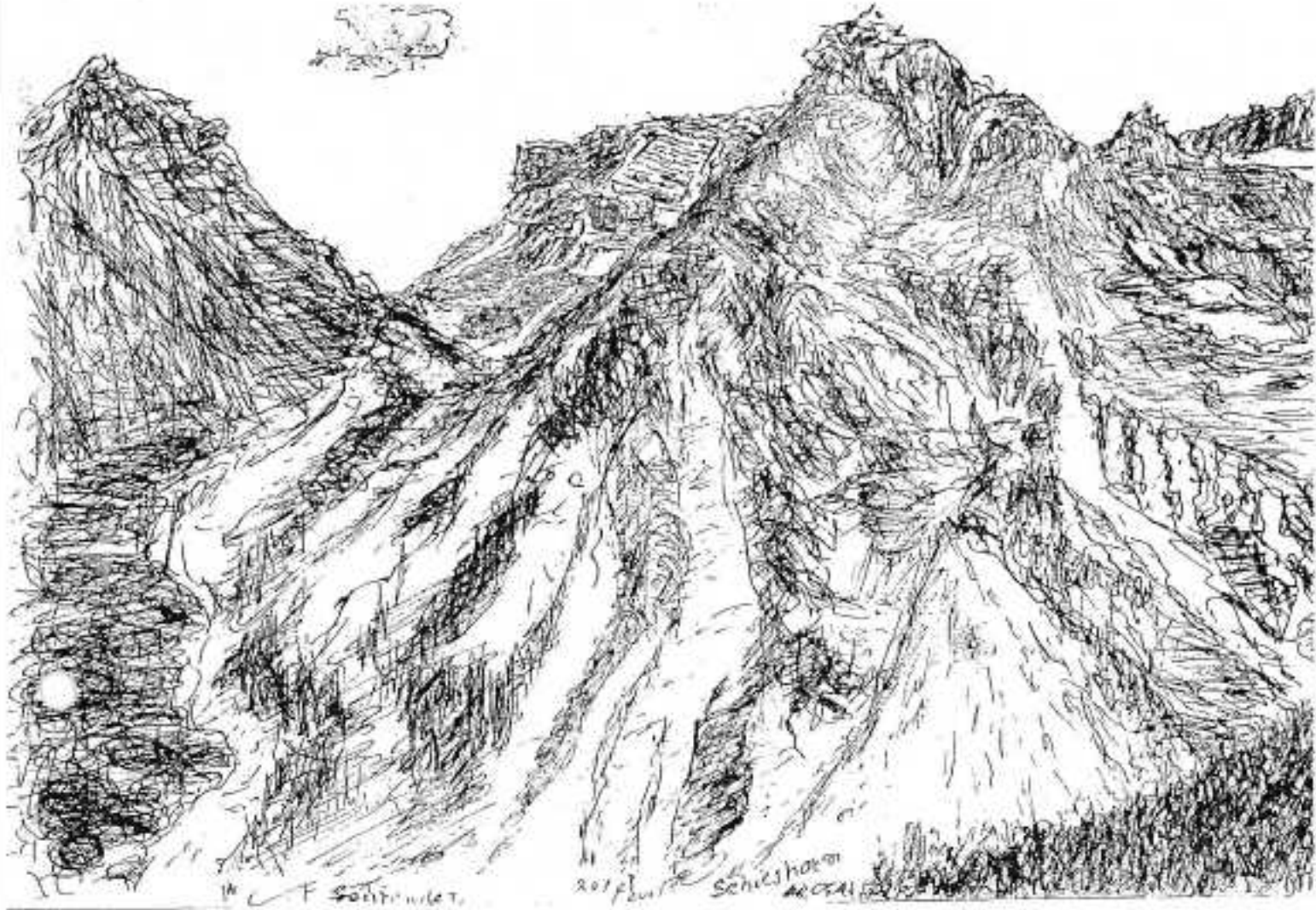
Tegen half 6 was ik weer op weg naar het hotel.
Een heerlijke dag gehad.

De voor mij nieuwe planten van vandaag, op naam gebracht door Gerda en Jenny:

Pedicularis verticillata
Androsacea chamaejasme
Salix reticulata
Veronica aphylla
Alpen fijnstraal
Alpen ranonkel
Meelprimula
Alpenvetblad
Gentiana clusii
Een *Pedicularis* mutant (roze)
Alpenleeuwebek
Spitskiel
Saxifraga aizoides

Jeanne Sluijs.

Hotel Erzhorn

Menu

Spargelcrèmesuppe

Salat vom Buffet

Grilliertes Hähnchen
"Amerikanische Art"
Bratkartoffeln
Gemüse garnitures

Merinque-glace mit Rahm

Unsere Weinempfehlung:
rot
Zinfandel MO Napa Valley 75cl Fr. 49.50

Dienstag, 11. Mai 2010

PASSUGGER

GÜLTIG: 23.07.01

AROSA
LITZIRÜTI

2 .KL.

Woensdag 18 juli.

01 342389 23070820 CHF 6.00
09157 INKL. 7.60% MWST/255452

De dag begint bewolkt, maar gelukkig (nog) droog.

Om 9.15 nemen we de bus naar halte Untersee. Onderweg zien we tot onze verrassing een groep weidhornblazers die op een open terrein aan het repeteren zijn voor een concert dat op 20 juli gegeven zal worden. Untersee is bij mooi weer het "zwembad", nu kun je je haast niet voorstellen dat iemand daar ooit in die kou in het water zou willen gaan!

Vanuit Untersee lopen we meteen het wandelpad op, boven en evenwijdig aan het spoor, richting Litzirüti (Litzirüti betekent "kleine weide"). Dit pad geeft een mooi uitzicht op het smaragdgroene water van de Stausee dat rimpelloos onder ons ligt. Aan het eind van het meer daalt de groep af naar het lagergelegen pad vlak langs de Plessur. Dat kan via een steil paadje, maar dat is glad en vol spekgladde boomwortels, dus wordt gekozen voor een omweg die geleidelijker en veiliger afdaalt. Inmiddels begint het zachtjes te regenen. De Stausee is een stuwmeer vanwaaruit het water met donderend geraas in het verdere verloop van de Plessur stort.

De kloof is prachtig met het woest kolkende water, maar volgens de waarschuwingsbordjes kan het er in een mum van tijd erg gevaarlijk zijn als er extra water doorgelaten wordt.

Aan de overkant van de rivier is duidelijk te zien waar er grondverschuivingen hebben plaatsgevonden, de wand is er kaal en ziet er instabiel uit.

Door het natte weer wordt er flink doorgelopen, gezellig ergens even aan de kant zitten is er niet bij, ook wordt er niet te lang stilgestaan bij interessante plantjes, wat jammer is. Het tempo is daardoor voor sommigen aan de hoge kant, wat het goede humeur natuurlijk niet ten goede komt. Maar ja, de weergoden houden daar geen rekening mee.

Om 10.45 uur arriveren we bij hotel Ramoz in Litzirüti waar we een beetje opdrogen en wat warmes drinken. Het is kouder geworden, en de wolken hangen flink laag.

Om 11.30 uur lopen we met 12 personen door naar Langwies. De anderen nemen liever de trein. Ook dit gedeelte van de wandeling loopt door de kloof en is prachtig.

Tot mijn verrassing vind ik onderweg voor het eerst deze vakantie wijngaardslakken.

Na een uur lopen, en het laatste stukje een steile klim, komen we aan in Langwies, ter hoogte van het station. Dan is het nog een stukje omhoog, want we hebben afgesproken in de Alte Post. Vanaf 13.00 uur druppelt een deel van de groep daar binnen. Vijf treinreizigers zitten daar, na eerst het dorpje en de kerk bekeken te hebben, al lang aan de koffie en notentaart met aardappel of gerstesoepp, de anderen hebben meteen de eerste trein terug genomen naar Arosa, voor hen was de laatste klim, en dat in de regen, net iets te veel van het goede.

De terugweg is per trein, om 14.30 uur. Ikzelf heb zin om terug te lopen, nat worden is altijd minder erg als je op weg bent naar huis. Voor de terugweg kies ik het lage pad, dat vlak langs de Plessur loopt. Het stortregent onderweg, niet erg, ik ben toch al nat, ook al houdt mijn cape wel wat water tegen. Het pad is erg mooi, hier en daar erg overwoekerd, met omgevallen boomstammen, en soms is het meer een beek dan een pad. Door al het water, de mist en mijn eigen lichaamswarmte is mijn bril zo beslagen dat ik jammer genoeg niet goed vogels kan kijken als ik hier en daar interessant gefluit of gekras hoor. Ik probeer een paar keer door de kijker te kijken, dat is een hele onderneming in die regen, maar geef dat al snel op. Bij Litzirüti kom ik weer uit op de weg naar het station, en volg daarna het pad dat we op de heenweg ook al namen, en dat uiteindelijk leidt tot Untersee. Vandaar loop ik omhoog naar de hoofdstraat waar ik de bus kan nemen naar ons hotel.

Wat een heerlijke tocht was dat, ondanks de regen!

De anderen waren allang weer terug, die hadden de bus van 15.02 kunnen nemen vanuit Untersee.

Op deze dag heeft Henk nog een aantal wetenswaardigheden te vermelden, n.l. ten eerste dat er bij Lüen een aardverschuiving is geweest vanwege de regen en dat het spoor dientengevolge versperd is. Dat zou wel eens implicaties kunnen hebben voor de thuisreis! En ten tweede interessant om te weten dat de helft van de grond hier in Arosa eigendom is van de stad Chur, hetgeen natuurlijk lastig is voor Arosa i.v.m. bouwplannen e.d.

De avondmaaltijd is weer heerlijk en de versieringen van de ijscoupe prijken al gauw in de kapsels van een aantal dames, en ook van een paar heren, hoewel dat door de dunnende haardos niet zo makkelijk gaat. En kijk, de wolken zijn plotseling opgetrokken en er staat een dubbele regenboog!

Gay Jannette Walen

Donderdag 19 juli

Verschillende mensen van onze groep hadden al vroeg de zon over de bergen zien schijnen en verwachtten veel van de dag. Maar helaas, toen we vertrokken was het een en al mist. Bij de derde bushalte daalden we heel wat trappen af om bij het donderende geweld van de Plessur te komen. Meteen zagen we de baardmossen aan de sparren hangen. Ze geven dan ook duidelijk aan hoe vochtig en zuiver de lucht daar is.

Op weg naar de Alteiner Wasserfall hield Jan d.m.v. een fluittoon een samenspraak met een goudvink. Verder hoorden we o.a. de grote bonte specht en de boomklever.

De bodem van het hellende sparrenbos was een groot groen tapijt van vochtminnende planten. De *Adenostylos allianae* met zijn grote bladeren kwam prachtig uit tegen fijne grassen. Waar beekjes het pad doorkruisten zag het er heel anders uit. *Parnassia* en 2 soorten *Pyrola*, saxifraga-soorten en vele soorten mossen kregen onze aandacht. Etage-mos werd bewonderd, de *parnassia* had nog een dag te gaan, gezien de stand van de meeldraden.

In de zeer brede puinbedding van de Tobel, waarin in verhouding slechts een smalle kolkende rivier stroomde, konden we, toen het net even droog was, "koffie" drinken.

Het julten zit de meeste mensen in het bloed. Vele dooraderde steentjes gingen mee in de zak. Ze leken natgeregend zo mooi!

Vanaf de andere karit van de Tobel was de waterval te zien. Slechts enkele doorstappers hebben dat gezien.

De terugweg ging over een draadbrug waarop het verboden was te springen. "Dansen" mocht van onze leider.

De overkant, de Isel, bleek een Eldorado. Zulke rijke weiltes jammer genoeg ook kietsnat net als wij. Bij de Stausee trok een vrij grote zwaluw de aandacht: Gay meldde later dat het met zekerheid een rotszwaluw was.

De wandeling rondom de Stausee gaf mooie uitzichten, zittend vanaf een bankje.

Terug bij het beginpunt van de Stausee werd door Marigold een *Laserpitium*, lazerkruid, aangewezen. We dachten aan *L. latifolium*. Het bleek later de *L. Gaudinii* te zijn. Die heeft iets grover blad en minder bloemschermpjes.

De bereklauw had ook al voor problemen gezorgd. Er stonden twee planten door en naast elkaar, de een met platte scherpjes en witte meeldraden, de ander met bolle scherpjes en paarse meeldraden.

Een van de weinige vlinders van deze dag werd door Ada zwarte kervelspanner, *Odezia atrata*, genoemd.

Ondanks enige buien was het een heerlijke dag met zeer veel variatie: rijke bosbodems, schrale rivierbeddingen, bloemrijke weiltes, een meer en rijke bomen, die eindigden bij de bushalte Untersee Platz.

Gerda Birza, met tips van Marigold

KNNV-reis Arosa 1e rustdag, vrijdag 20 juli

Zoals altijd op de rustdag werd de tijd naar eigen believen ingevuld. De weergoden beloofden weinig goeds. Zij bleken ons zelfs steeds minder gunstig gezind naarmate de dag vorderde. Zo langzamerhand doemden spookbeelden op van een verregende vakantie, want dit was al de derde achtereenvolgende dag die door neerslag (ook sneeuw!) werd gedomineerd. Waar moest dat naar toe met die weinig florissante vooruitzichten? Nou, bibberkou of niet ..., we deden gewoon een dagje cultuurbeleven, iets dat er in mijn dagelijkse laboratorium-, popmuziek- en scrabbelleven altijd bij inschiet. Piet en Henk gingen per spoor/bus naar Chur. Piet zag zich door het belabberde weer genoodzaakt om binnenactiviteiten te ontplooiën, maar hij heeft sowieso 3 van de vele musea gewaardeerd. Henk ging door naar Zurich, ook om een vriend op te zoeken maar hij hield zich vooral bezig met hard werken voor onze groep. De terugreis naar Nederland moest zo gladjes en aantrekkelijk mogelijk verlopen. Men bedenke dat hij met allerlei variabelen (= puzzelstukjes) te maken zou krijgen. De mindere mobiliteit der deelnemers aan een seniorenreis is een vast gegeven. Verder moest Henk rekening houden met de aardverschuiving tussen Arosa en Chur. Want denk niet: "Dat ruimen we wel effies op"..., daar gaat het nodige gebakkelei aan vooraf, dus het kon weken duren eer de autoriteiten de treinen weer vrijgaven. Eerder in de week konden we onze voorkeur aangeven voor de invulling van de laatste dag. Als het aan ons lag zou een boottocht over het Vierwoudst....meer het leukst zijn. Arme Henk stuitte tijdens zijn queeste op allerlei (ambtelijke) problemen. Uiteindelijk lukte het hem een oplossing te vinden voor de tijdelijke bagageopslag op Zurich CS om gesjouw te voorkomen. Wat we verder gingen doen? Zie verslag laatste dag door Ada. Zonder Henks spreekwoordelijke bijtersmentaliteit, gepaard aan zijn beste Duits, zouden we er nooit gekomen zijn! De nijvere achtergrondinspanningen van een reisleider! Daardoor was hij pas ver na 18 uur weer in ons hotel terug.

Onze groep bij het knusse stationnetje van Chur had het stukken makkelijker. Wij waren om 9.45 uur per bus afgedaald en waren nieuwsgierig naar de verrichtingen van 30 mensen die van heinde en verre gekomen waren om zich tijdens een week Alpenhorn-Kurs de beginselen van het alpenhoornblazen eigen te maken. Geruggensteund door 5 doorgewinterde blazers concerteerden zij ruim 5 kwartier heel verdienstelijk. Ze moesten oppassen dat de fraai beschilderde hoorns niet volregenden en hielden zich op de been (!) met warme thee, waaraan een flinke scheut kwetsenlikeur was toegevoegd. Bij amper 5 graden boven nul passeerde o.m. de Pratschlidans de revue, waarbij door verspreide opstelling van groepjes blazers prachtige echo-effecten gerealiseerd werden. Een indrukwekkende belevenis, al die fraaie echo's vanaf de in dichte nevelen gehulde bergwanden! Het verkeer verstierde het concert niet, maar wachtte keurig of paste de snelheid aan. We waren van het verblijf op het station aardig koud geworden. In Orelli's restaurant mochten we ons opwarmen en van het uitzicht genieten. Ook de eekhoorns kennen lunchtijd! Ze zijn zo gedomesticeerd dat ze al bijna bij de dorpsbewoners naar binnen klimmen. Welke kracht is sterker: de veilige boom of de trek in lekkers?

Na de lunch namen we de bus terug naar het hotel. De hemel-sluizen waren niet dicht te krijgen. Een streekbewoner met een zeis verzuchtte in zijn leuke Zwitserse taaltje: "Dit komt nooit voor. Het klimaat verandert". Wij vonden een waardig alternatief en namen plaats in de banken van het Bergkirchli. Een gedreven Ruth, conservatrice van het nabijgelegen Heimatmuseum, vertelde ons over de geschiedenis van het kerkje en van de omgeving. Op deze reis echter geen Jan (v.d.Beld) die zo goed orgel kan spelen! Later op de middag kwamen we ook veel aan de weet in genoemd museum, dat ook voor niet-skiers reuze interessant is. O.a. een leuke verzameling stenen en ook gereedschappen uit vervlogen tijden. Het moet een hard bestaan geweest zijn dat alleen aan moedigen en sterken was gegeven! Ruth vertelde over de vele (nazaten van) Joden die zich in deze streek vestigden. Ze zijn vooral herkenbaar aan de kledij en aan de lange baarden en laven zich aan al het goede dat een rijk land als Zwitserland hun biedt. Tegen vijven kwam een einde aan een welbestede en cultureel verantwoorde dag en werden we begroet door Erzhorns bedrijfshond-met-de-verschillend-gekleurde-irissen! Zou ook het aardige dienstertje (= Polletje Piekhaar) er weer zijn?! Ik volgde in elk geval met meer dan normale belangstelling het groeiproces van haar wiet-plantage (= 2 planten...), die slim was gesitueerd voor een raam op "mijn" hoogste verdieping. Aangezien de slechte slaapprestaties mij begonnen op te breken, legde ik me voor het diner nog wat te ruste. Niet alleen om die avond een goed scrabble-tegenwicht te bieden, maar ook om te luisteren naar het weerbericht. Zou het dan toch ten goede keren? Zie de volgende dagen!

JAN

Zaterdag 21 juli

Met de 6-persoonsgondel naar de Hörnli 2512 m. hoog.

Om 9.30 uur met de bus naar de Hörnli baan. Sommigen krijgen een retour van Henk. Het is nog mistig als we instappen. Behoorlijk wat sneeuw op de toppen en in de dalen. Zou het toch, na een hele dag regen, nog zonnig kunnen worden?

We stappen uit in mist en sneeuw. Wat nu? Meteen een nieuwe groengele saxifraga.

Henk vertelt dat men plannen heeft om daar een groot skigebied van te maken, dat zou heel jammer zijn. Het is een kleine wereld en we gaan maar in de hut zitten, drinken koffie en chocolademelk in afwachting van de zon.

Op de richtingaanwijzers staat: Weisshorn 1½ uur. Carmennapass 45 min. Carmennahütte 40 min. InnerArosa 1½ uur. Deze tijden kloppen voor ons niet! Henk, met z'n korte broek is niet te benijden. Erzhorn 2913 m. Nog een nieuwe plant: Alpenwoekerbloem. Jan, Gay en Piet komen helemaal lopend bij de hut aan. Wat hebben ze het vlug gedaan. 't Is 10.30 uur en de zon verovert terrein! 2

Alpenhoornblazers geven een prachtig concert, 't klinkt heel zuiver. Het blijken dirigenten te zijn van de grote groep hoornblazers die gisteren bij 't station speelden.

Vroeger dienden de walddorons om boodschappen door te geven, ze bliezen zelfs de koeien van de hellingen naar de stal terug om ze te melken.

Ada, Piet en Gay lopen een moeilijke route terug. De rest gaat langs een tamelijk stijl pad vol sneeuw richting Carmennahütte. Veel glij- en valpartijen.

Prachtig, de zon op de groene gloeiende hellingen beneden ons en op de witte toppen boven ons.

Bij de eenzame Hörnli (hoorn) stroomt het smeltwater met ons mee de helling langs het pad af.

Lila-paars kartelblad, blauwe alpenvergeetmijnet, gele boterbloemen, soldanella, lila viooltjes, beierse gentiaan, de grote Kochs gentiaan enz. en zon, veel zon!

Een endje voor mij zie ik iemand met een koprol van de helling afduikelen. Ze wilde een zwavelanemoon fotograferen, maar de steen waarop ze zat schoof weg. Gelukkig bleef die steen liggen achter een andere steen. We gingen toen meteen maar lunchen, zodat de ongelukkige wat bij kon komen.

Bij de Carmennahütte trof ik maar 3 mensen aan van onze groep, die lopende naar ons hotel gingen. Ik liep als laatste naar het Mittelstation van de Weisshornbaan. Zere knie, 1 uur om de laatste gondel van 17.00 uur te halen. Gelukkig bleek er om 17.20 uur nog een laatste te gaan.

Wat was het een heerlijke dag geweest! Wat een rijkdom om dit mee te mogen maken.

Thuis benen omhoog, lekker eten en slapen maar!

Minie Horstink – Eskes
Zutphen

Zondag 22 juli – Schwellisee en Alplisee.

De dag begint goed met een heldere hemel en een blauwe lucht. Bij het ontbijt horen we dat Mieke graag een lunchpakket zonder brood wil.

Jan gaat niet mee. Hij gaat op eigen gelegenheid wat ondernemen.

Om half 10 vertrekken we, een groep gaat richting Bergkirchli, de andere groep richting Schwellisee. Bij de Schwellisee nemen we het hoger gelegen wandelpad. Voor mij niet onbekend, omdat ik dit pad al eerder in deze vakantie gelopen had. Onderweg heeft Henk een klein wit bloempje geplukt dat volgens het floraboek van Henk Sachina Saginoidus heet.

Theo blijft wat achter. Hij is druk aan het filmen. Op een gegeven moment roept hij mij en laat hij mij de groene pad (bufo viridis) zien. Een prachtig dier, en koud. Theo wil nog graag wat meer tijd hebben om te filmen. Zodat we samen besluiten om niet door te gaan naar de Alplisee. Ik heb Henk gevraagd om een verslag te maken van de Alplisee. Zijn verslag kunnen jullie verderop lezen.

Het is nog steeds prachtig weer, de zon schijnt volop en er is geen wind. Op de toppen van de bergen zien we stations van de Hörnli en de Weisshorn.

Het bankje waarop wij bivakkeren staat op 2969 meter, tegenover ons is het Arvenbosje, 3 a 4 bomen met een hekje er om heen. Vroeger is hier Arvenbos geweest.

Theo is ondertussen bij me komen zitten. Met ons tweeen genieten we van de mooie uitzichten.

Ondertussen wordt het lunchpakket grondig aangepakt. Dan gaat er een vlinder op Theo's knie zitten, niet even maar een hele poos. Theo dacht dat hij verkering had maar het bleek een blauwtje te zijn.

We genieten van het kabbelende beekje voor ons.

Na onze pauze liepen we verder, er waren houten bruggetjes over de snelstromende beekjes gelegd. Daar kwamen we Jennie en Elly tegen. Ze waren druk aan het bloemetjes determineren.

We zetten onze tocht voort, zoeken nog naar Alpensalamanders onder de stenen langs het beekje maar vinden ze niet.

Daarna zijn we doorgelopen naar Alpenblick, hebben wat lekkers besteld en toen we uitgerust waren hebben we het laatste traject afgelegd naar ons hotel.

Voor het warm eten ben ik wat eerder naar beneden gegaan, om te horen wat de thuisblijvers hadden gedaan. Wil heeft ons uitgezwaaid. Zij heeft het rustig aangedaan, wat gelezen en geslapen.

Wil en ook Jan hebben hun toeristenplicht vervuld, ansichtkaarten schrijven met een verhaal.

Henk komt naar beneden, met een dode zwarte roodstaart. Hij lag op hun balkon.

Gay en Piet hebben een lange zware tocht gemaakt. Toen ze merkten dat ze niet op tijd terug zouden zijn hebben ze gebeld naar het hotel. Maar er is niets doorgegeven.

Met een gezonde trek zitten we gezellig te genieten van een heerlijke warme maaltijd.

Dan zoeken we moe maar voldaan onze kamer op en genieten samen nog na van de film die deze dag is opgenomen.

Tetsje

*De arve gaat op 2500
meter laagte. Dat is
binnen de binnengrens.*

Zondag 22 juli

Even voorbij Schwellisee vroeg Tetsje of ik wat wilde schrijven over de Alplisee, daar zij een andere route nam.

Net voor het Arvenmonumentje was een fraai moerasje. We bleven vol bewondering daar wat achter. Mooie plakaten stersteenbreek gaven een mooi accent aan het geheel. Bij de laatste arven lazen we de sage van de "Mutterbaum".

Weldra bereikten we de Chius, dat is een steile helling net voor de Alplisee. Het pad met vele treden was keurig gerepareerd. Aan de linkerkant bevond zich een staaldraad als leuning. Zo kwamen we gemakkelijk boven. We liepen nog even door een bloemrijke grasachtige vegetatie en zagen we de Alplisee beneden liggen. Het water vertoonde schitterende blauwe en groene kleuren. De hellingen aan de zuidzijde waren zeer woest met heel veel puin. Aan de andere zijde was de sneeuw bijna weg en zagen we bloemrijke vegetatie.

Tussen allerlei picknickende lieden – het was lunchtijd – zagen we Gay en Piet die vooruit gelopen waren.

Na een flinke stop gingen we verder langs de noordelijke oever van het meer. Het lage pad liep weldra langs sneeuwveldjes met soldanella's langs de rand.

We liepen door een morenengebied met vele woest kolkende stromen. Een plantenrijk gebied met vele soorten.

Bij een handwijzer gingen we rechtsom omhoog. Na enige tijd zagen we een bord met "Alpenblick". Een fraai pad volgde in n.o. richting. Gemakkelijk was het niet.

Na vele slingers kwamen we na een afdaling uit op het hoge pad dat rondom de Schwellisee loopt. Zeg maar de "Arosa-boulevard". Er werd druk gewandeld en gezeten op de vele bankjes. Daar zagen we vele reisgenoten terug.

Het uitzicht op Innerarosa was overweldigend.

Weldra ontwaarden we Theo met Tetsje.

Zodat nu mijn verhaal beëindigd kan worden.

Henk

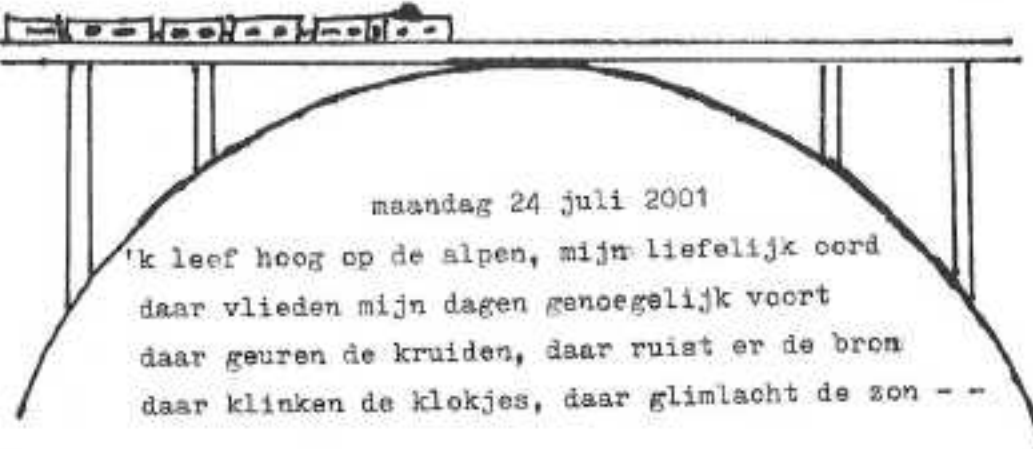
Ik wil toch iets vertellen over de tocht van Piet en mij. Want dat was een hele belevenis. Wij waren vanaf de Alplisee omhoog gelopen langs de Plessur, eigenlijk zonder een vast plan. Het pad liep eerst langs de stroom, maar ging na enige tijd de hoogte in tot wel 100 meter boven het water. Aan het eind loopt de kloof dood bij een klein meertje dat Totseeli heet (2396 m hoogte). Die naam is niet zomaar, het meertje wordt door geen enkele stroom gevoed en voedt zelf ook de Plessur niet. Het water in het meertje, dat dichtgevroren was, komt van het smeltwater van de sneeuw rondom. Totseeli ligt aan de voet van de Gredigs Furggli, waar hoog boven een weg loopt tussen de Parpaner Rothorn (links) en de Parpaner Weisshorn (rechts). Deze weg is (waarschijnlijk tegen insneeuwing) gedeeltelijk met hout overkapt, en wordt de "Galerie" genoemd. Dat leek ons wel interessant, dus we klommen tot aan de pas, niet gemakkelijk, want de sneeuw van de afgelopen dagen was amper gesmolten en het smalle pad was spekglad. Op handen en voeten bereikten we toch het eind. De Galerie was heel bijzonder, we liepen die door tot het eind (richting Rothorn), daar ging het pad onder een dikke laag sneeuw de hoogte in, naar de top en de skilift. Niets voor ons, dus we maakten rechtsomkeert. We zagen een stel mensen, gekleed in flinterdunne sportbroekjes en op gympen, die daar aan het joggen waren !!

Op de kaart kon je zien dat de weg, die zeer breed was, achter de Weisshorn langs, naar de Hörnlhutte liep. Dat leek ons een goed idee voor de terugweg, beter dan weer terug over het smalle modderpad. Dat hebben we geweten! Na een paar bochten stulten we op een dik sneeuwdek waar onze weg onder verdween om 100 m. verderop er weer onder vandaan te komen. Er liep een spoor van mensenvoeten over de sneeuw naar de andere kant. Nu ben ik doodsbenuwd voor steile sneeuwheellingen, vooral als ze heel diep zijn. Maar ja, het alternatief was, helemaal terug en weer over de modder, dus ik sprak mezelf moed toe, en bedacht dat het veeleer het enge idee was dan dat het echt riskant zou zijn. Piet wilde ook wel, dus voetje voor voetje en flink zijwaarts steunend op onze handen bereikten we inderdaad veilig de overzijde. Halverwege was er even een benauwd moment toen er een ijskude windvlaag van beneden kwam. Eenmaal vaste grond onder onze voeten, slaakte Piet een tevreden zucht en zei: "nou, ik dacht, of m'n petje weg of ik zelf naar beneden, dus ik heb m'n pet maar laten gaan!", en inderdaad, zijn pet was weg, door de windvlaag van zijn hoofd gewaaid. Opgelucht liepen we verder, en wat bleek ons om de volgende bocht op te wachten? Precies! Weer zo'n sneeuwrug! Nu zaten we tussen twee "vuren". Dus moesten we wel verder. Dit sneeuwpak was gelukkig iets kleiner en ook minder steil. Hierna moesten we de Urdenfurggli, een pas rechts van ons, overklimmen en kwamen terecht in het dal van de Urdensee. Aan de overkant zagen we de Hörnli. Het hele dal was schitterend, met ettelijke plakken sneeuw, veel grote rotsblokken en onder ons het smaragdgroene meertje. We gingen er niet heen, want de tijd drong. Een laatste klim, en we waren bij de Hörnlhutte. We hadden het plan opgevat het laatste stukje met de gondelbaan te gaan, maar helaas, het hotel was gesloten en de laatste gondel al weg! Dus restte ons niets anders dan het hotel te bellen om door te geven dat we later kwamen en terug te lopen. Dat laatste kostte ons ongeveer een uurtje.

Het was een spannende tocht, Piet had zich een prima lochtgenoot getoond, en we waren wat trots dat we onze moeilijkheden hadden overwonnen, maar om nou te zeggen : zoiets doe ik vrijwillig nog een keer, nee, daarvoor was het toch net iets te eng!

PIET DE KOENE BERGBEKLIMMER

maandag 24 juli 2001

'k leef hoog op de alpen, mijn liefelijk oord
daar vlieden mijn dagen genoegelijk voort
daar geuren de kruiden, daar ruist er de bron
daar klinken de klokjes, daar glimlacht de zon - -

Een strakblauwe hemel en een stralende zon. Reden om een uur eerder op pad te gaan. Naar Langwies met bus en Râthischebahn. Mieke's bagage afgeven in het stationnetje. Zij kan deze mooie tocht nog meelopen voor de terugreis naar Nederland 's avonds. Josien, Minie en Jan trekken er gedrieën op uit. Jenny en Elly botaniseren samen en vinden veel moois, o.a. parnassia en aangebrande orchis.

De weg langs de onstuimige Saptnerbach stijgt langzaam.

In Langwies is de sfeervolle oude dorpskerk, 13e eeuw, zeker de moeite van het bekijken waard. Goed gerestaureerd en onderhouden. Een onder de kalklagen te voorschijn gekomen kruisweg dateert van de bouw van de kerk en is grotendeels bewaard gebleven.

Dit was de parochiekerk voor de wijde omtrek, ook voor de Arosers, die daarvoor een zware wandeling van 2½ uur over een, vaak slecht begaanbaar, bergpad moesten maken. Verplichte kerkgang op alle zon-, heiligen-, paas- en kerstdagen. Kichwei niet te vergeten! Geen kerkgang: Boete! Doden moesten 's winters vaak 'bewaard' worden omdat de kerk onbereikbaar was. Daarom streed Arosa lang

voor een eigen zelfstandige parochie met kerk. Na jaren kwam er toestemming en kon het Bergkirchli gebouwd worden. Alle land was in die tijd ook het bezit van de kerk, die zich een groot deel van de opbrengsten toe-eigende. Even boven het dorp Langwies is

een houtzagerij op de plek waar vroeger een watermolen door de beek werd aangedreven. We lopen verder naar het gehucht Dörfji, genietend van de plantengroei. De weg voert evenwijdig aan de beek door een fraai oud bos, later tussen weilanden, waar hier en daar welgedame koeien grazen. Vlakbij Dörfji wordt gehooïd. Omdat er

's winters geen vee meer boven is, wordt het hooi naar beneden gebracht. Dörfji is een heel oude, koloniale nederzetting, nu met prachtige grote houten huizen. Het begin, om hier een bestaan op te bouwen, zal moeizaam geweest zijn. Ook nu, met moderne voorzieningen, is het leven er 's winters niet aantrekkelijk.

De huizen zijn gerestaureerd en in gebruik als zomerwoning. Ook een

schooltje, gebouwtje voor de brandweer, een grote bron (met kroes) en een grote barometer met een fraaie kast er om. Aan een evenwijdig aan de hoofdstraat lopende weg, iets hoger, nòg een bron met een bronzen kalf als watergever en in één van de enorme huizen een klein museum. Vrome spreuken als ook het bouwjaar en de bouwers/herbouwers sieren de gevels. We eten h^{ier} onze luchtpakketten en drinken er bronwater bij. Een dorpscafé is er niet. Nog wat verder omhoog ligt Heimeli, maar het is te ver om daar ook nog naar toe te gaan. Het uitzicht van af deze plek op de indrukwekkende besneeuwde toppen is prachtig. We dalen langs dezelfde weg af en drinken nog iets onder de grote oude linden van café-restaurant Bahnhof, tot ongenoegen van de waard van 'De Oude Post'.

Als we weer bij het Bahnhof zijn komt de trein naar Chur binnen. Mieke en haar bagage er in, geen tijd om afscheid te nemen: ~~Ts~~ Mieke, goede reis.

Mini, Josien en Jan namen de gondel naar de Weishorn om er 'een uurtje rond te kijken'. Vanuit de gondel hadden ze een goed gezicht op een er onder vliegende roofvogel en eenmaal boven was er veel te zien aan vlinders en bloemen. Maarvarantjes verscholen tussen het gras. Kortom, er was veel te genieten, zodat ze pas ná de groep in Erzhorn terug kwamen.

In de gezellige eetzaal werd ons weer een verzorgde maaltijd voor-gezet als besluit van een mooie, zonnige dag in de bergen.

Wil.

Dinsdag 24 Juli. Tocht naar Grüenseeli. Bewolkt,koel weer.

Met 17 deelnemers nemen we weer de bus van 9.15 uur tot het eindpunt Ünterseeplatz. We dalen de slingerende weg af naar de Stausee, onze tweede bezoek aan dit meertje. Het weer is nu te kil voor zwaluwen en we moeten het doen met zwanen en eenden. We gaan nu rechts af over bruggetjes en nemen het pad omhoog richting Grüenseeli. De rechter helling is op vele plaatsen betrekkelijk kaal vanwege de weg verbetering maar op andere plaatsen zien we veel lila alpen muursla samen met Saxifraga rotundiflora, gele monnikskap en alpen hoefblad. In de weilanden zijn de boeren aan het maaien, we zien ook mensen paddestoelen zoeken (niet meer dan 2 kg per persoon natuurlijk). Hogerop vinden we ongestoord bemoste kanten met walstro, Tofieldia, bosardbeitjes en verschillende varens.

Waar het pad zich splitst pauseren we voor koffie (bananen). We hebben uitzicht op Prätchli en de bergkam met een kap van grijze wolken. We stijgen verder en Ada vindt en maakt een sneltkening van Valeriaan tripteris. Bij een splitsing nemen sommigen de GR route "Grüenseeli", dit is een betrekkelijk steil bos pad, anderen lopen door en nemen het volgende pad omhoog. Omdat niet iedereen even jong en fit is valt de groep wat uiteen, wat onvermijdelijk is.

Onze groep loopt door tot het westelijk punt van het meertje die inderdaad "grün" is en helder als glas. Bij het beekje dat het voedt hebben we een prachtig plek voor de lunch, geleidelijk komen de anderen ook aan. We rusten lekker uit, eten en drinken wat, nemen foto's van de mooi omgeving en van elkaar. Gay sketcht een paar portretjes van haar reisgenoten.

Na de lunchpauze lopen we omhoog langs de beek en het poeltje, vele dotters, beekpunge, kikkers (bijna Nederland). De bovenliggend wei is echter helemaal Zwitsers met zijn kleurrijk tapijt van bloemen en grassen. Nadat de fraaie eenbes is gefotografeerd splitst de groep zich weer, vier goede wandelaars nemen een langere route terug. De anderen steken de beek over en volgen het pad dat eerst klimt en dan daalt naar de weg, we steken deze weg over en nemen een veel aardiger pad door weilanden. Het is gelukkig droog deze afdaling is voor sommigen al lastig genoeg. Maar onderaan is er natuurlijk een bankje om uit te rusten en verderop stoppen we bij een poeltje om mini-kikkertjes en maxi-kikkervisjes te bekijken.

Het begint te regenen en bij de boerderij lopen we het erf op om hoopvol te gaan zitten in de serre, maar er is geen boerin en dus ook geen alpenmilch. Henk gaat op zoek naar de w.c. en vindt die in een huuske met plank en gat boven het beekje. Lachend vertelt hij mij dat de boer behalve aardappels ook hennep teelt!

De verdere afdaling naar het Stausee geeft geen problemen en via het noordelijke punt van het meer lopen we terug naar de bushalte.

De vier die de andere route nam kwamen een uurtje later terug. Ze hadden een inspannend maar prachtige tocht gemaakt - hellingen vol monnikskappen, Veratrum en veel schermbloemigen. Ze hoorden de klagelijk geluid van de zwarte specht en zagen hun ovale hakgaatjes. De notenkraker werd gehoord en dan gezien. Drie soorten paddestoelen werden genoteerd plus een 2 m. breed mierennest.

Deze tocht naar de Grüenseeli is landschappelijk heel mooi, het vergt wel wat van gewrichten, hart en longen maar bij koel, droog weer zoals op deze Dinsdag is het goed te doen, ook voor senioren!

Tekst: Marigold

Correcties: Gerda

Woensdag 25 juli

Het is 25 juli 's morgens om negen uur. Op stap met onze groep KNNVers. Het belooft een mooie dag te worden, we gingen met de bus naar Frätschli, de bus zat mud en mudvol, daar kon geen wandelstok meer bij. Voor Rotritt gingen Tetsje en Gien ons verlaten en wij gingen verder naar boven; als we naar het diepe dal keken zagen we Peitz St. Peter en Molenies (Langwieser uitzicht).

In onze wandeling zagen we notenkrakers, kramsvogel, adelaar, zwarte kraaien, met jongen (horen piepen), erbia vlinders, stekelige speerdistel, gentiaan (plm. 15 cm), een grote lichtpaarse akelei. Na een heel eind gewandeld te hebben gingen we even pauzeren op een zogenaamd platform waar we gezellig konden zitten, tot er meer mensen kwamen en die gingen een vuurtje stoken, toen was het al gauw inpakken en wegwezen, verder langs een smal pad. De groep verdeelde zich in tweeën, waar een groep een ander pad koos, maar we kwamen wel op het pad beneden weer bij elkaar. Ada, Jeanne, Wil en ik, Greet, liepen met z'n vieren, waar Wil halverwege zei dat ze achter bleef. Op dat pad vonden we nog 4 bomen, de Arven, en een kegel. We kwamen aan in Alperwirtschaft (Ochsenalp 1836 m.)

Na wat te hebben gebruikt, thee, koffie, choc, gingen we een andere weg terug, een lange weg, een weg zonder eind. Achter elke bocht dacht je nu zullen we er wel zijn, maar enfin aan alles komt een eind.

Het was weer een prachtige dag. Nog even op de bus wachten en naar ons hotel. 't Was 18.30 uur. Nog even een kleine bijkomstigheid. Marigold was iets kwijt, toen ik aan kwam lopen, ging Gerda weg naar een plek waar we voordien hadden gezeten met z'n drieën. Ik vroeg wat is ze vergeten, een bril, later werd er gezegd een stok en nog later een hoed. Wat is het nu geweest?

Greet v d Veen

Donderdag 26 juli

Een rustdag bij onze reizen wordt echt niet slapend doorgebracht.

Juist op deze dag ging men vroeg op weg om met de lift naar de Weisshorn te gaan.

Gerda en Marigold vertrokken reeds om half negen. Even later een volgende groep. 't Uitzicht "boven" was redelijk. 't Kon beter.

Een bijzondere waarneming was de *Campanula thyrsoidea*, de Strauss-Glockenblume. Een soort die we in de Alpen niet vaak tegenkomen. Typisch voor dit gebied. Bij voorkeur groeiend op hoogten tussen 1500 en 2700 meter. Een bijzonderheid is, dat deze soort tweejarig is.

Gay, Ada en Henk gingen op precies de tegenovergestelde kant omhoog. Daar zagen we dat er rond de Weisshorn en verder naar het noorden nogal wat wolken zaten. Voor we zo hoog waren, moest er nog veel gebeuren.

Na de Schwellisee kwamen we bij het "Arven-monumentje". Daar gingen we links behoorlijk steil omhoog. Het paadje ging langzamerhand naar links. We liepen door weiden, druk begraasd door schapen. Op sommige plekken was de sneeuw net weg. Daar stonden wat soldanella's.

Het paadje over een brede puinhelling was behoorlijk lastig. Het lukte. Goed dat het droog weer was! Weldra kwamen we aan bij het huisje dat heel hoog vanuit het hotel te zien was. Geen schuur of zomerboerderij, maar een fraaie vakantiewoning. Wat moeilijk daar te verblijven! Nauwelijks of niet bereikbaar. Alleen via een anderhalve kilometer lang en steil voetpaadje. Hoe gaat dat met de bevoorrading, afval en water? Een paar banken waren uitnodigend, en vandaar hadden we uit een andere hoek dan anders een schitterend uitzicht op de "Arosa-ketel".

Na de moeilijke afdaling kwamen we weer bij de Plessur.

's Middags wandelden we over de "eekhoortjes-weg". Het doel voor de volgende dag.

Henk

Verslag van Piet 27 juli 2001

Om half acht stonden wij meestal op maar het personeel had dan een halve dag werken al zeker achter de rug. Het ontbijt stond klaar. De lunchpakketten lagen er dan al.

De dag begon met zon. Henk had de dag van te voren uit de informatiebladen een korte wandeling uitgeprobeerd. Dat is de Eichhörnliweg door het naaldbomenbosch boven het dorp langs. De meesten van ons hadden aandeze wandeling deelgenomen. Verscheidene deelnemers die niet zo'n zware wandelingen aankonden bleven in het hotel en maken eventueel een wandeling die zij goed aankunnen. Deze wandeling volgde dezelfde hoogtelijn. Helaas ging dan toch niet iedereen mee.

Om half acht de meeste leden bij het ontbijt. Om half tien verzamelen bij het hotel om de bus van kwart voor tien richting Prätzli te kunnen nemen. Dit keer niet het eindpunt van de buslijn maar hotel Maran. Ik was een half uur eerder klaar en had een bus eerder genomen. Anderen zoals Marigold Dijkstra en Gerda Birza zijn ook op het idee gekomen om een half uur eerder weg te gaan. Dan hun je een half uur nog een boodschap gaan doen. Toevallig was er in het centrum markt. De bus moest een andere route gaan volgen. We waren toen tot het station meegereden. Vandaaruit was het mogelijk de markt te bezichtigen. Je zag verkoopsters in klederdracht. Tien anzichtkaarten voor mijn plakboek was een leuke aankoop. Om 5 over tien kwam we bij de oorspronkelijk geplande bus. Toen was de groep weer bij elkaar. De busrit naar hotel Maran hebben we voortgezet. Na de uitstap bij hotel Maran begonnen we aan de wandeling langs de Eichhornliweg. Eekhoentjes waren er te vinden. Een Eekhoortje probeerde langs de broekspijpen bij mij naar boven te komen, maar ze was volgens mij wat bang van mij. Ook was er een kinderpuzzelrit uitgezet. We benaderden de route van de verkeerde kant om deze puzzelrit te kunnen volgen. We hadden paddestoelen gezien maar we konden ze niet zo goed op naam brengen. De notenkraker hadden we ook gezien en wel van heel dicht bij. Dat is een mooie vogel. Helaas werd het genieten van de dieren onderbroken door mensen die zonodig hier de hond moesten uitlaten. Een picnicplaats met een vuurplaats was er ook leuk om even op een bankje te gaan zitten. Dan is er ook nog een hakblok en een bijl om houtjes te hakken. Erg scherp was de bijl niet. De groep bleef tot onder de gondelbaan bij elkaar. Gay van Walem en Piet trotseren de hitte en gaan naar boven. Enige anderen vervolgden de weg naar de vlooiemarkt, hotel of bus naar het hotel. Een ander gezellig gebeuren was de Untensee. Die was ook nog met de bus te bereiken. Op dat eindpunt is ook een speeltuin en een kraam voor drankjes en lekkere hapjes. Bij dat eindpunt zijn we vaak wandelingen begonnen. Dat is een zwembad dat gevuld word met smeltwater. Niemand gelooft dat de temperatuur daar 19 graden is. Men dacht meer aan een lekker drankje of hapje dan om te gaan zwemmen. In de bomen bij de Untensee waren weinig eekhoentjes. Een wandeling langs de Plessur naar de startplaats van de Hörnli gondels was voor plantenliefhebbers een laatste gelegenheid. Met het warme weer zijn de vlinder ook mooi zoals Eurobia cardiu (distel galvlieg) die op Truus haar hand neerstreek. Het had ook nog wel een andere vlinder kunnen zijn. Was voor sommige de laatste klim van de startplaats van de Hörnli gondels naar het hotel te veel met het warme weer dan was de bus met Kurt aan het stuur een goede oplossing. Voor een vervolg naar Alpenblick was het te laat 3 uur thuis mag dan wel vroeg zijn maar voor te bereiden op een inspannende thuisreis was voor velen wel prettig.

De wandeling van Piet en Gay

Een laatste dag met mooi weer: een mogelijkheid om een bergtocht te laten vervallen was moeilijk. Een onduidelijk pad onder de gondelbaan (Weishorn) was het begin. Het Mittelstation bereikten we redelijk snel. Handig voor een sanitaire stop. Niet handig om daar je wandelkaart dan te laten liggen zoals Gay het overkwam. De wandeling voortgezet richting de Carmenahutte. De hogere weg rechtsafgenomen langs een kabelbaanhut in restauratie.

Vrijdag 27 juli (voortzetting, na afscheid van de eekhoornpjes)

Ons pad loopt later boven de Obensee en we komen dalend uit in de Dorfstrasse, waar een levendige Dorfmarkt wordt gehouden. Eerst koffie!

Ada en Henk loodsen ons door de drukte, we dalen naar de Untersee en aan het bekende plein met bushalte vinden we het Gartenrestaurant geopend.

Plekje in de schaduw, heerlijk weer!

Dan splitst de groep zich: de gezellige markt... ieder kan de middag naar eigen wens besteden.

Ada en Henk stellen nog een wandeling langs de Plessur voor en met ons zevenen gaan we opnieuw richting Müliboden (evenals op 19 juli).

Weér een mooi stijgend bospad. Via de camping Arosa (caravans) bereiken we "punt" Müliboden – 1740 m. en langs de Plessur volgen we een breed pad. Later eindigt het bosgedeelte.

Twee banken noden tot rusten en genieten. Bloemen, vlinders, bruisende Plessur.

Eén vlinder (valse boserebia, erebia euryale) fladdert voortdurend bij ons rond en brengt de fotografen in actie. Aantrekkelijk vrouwelijk bloot: arm, schouder!

We verlaten de Plessur. Volgt nog een pittig klimmetje, bergpaadje in 't gras, en dus ook weer een dalinkje naar 't Talstation van de Hörli-lift... Mooie wandeling!

De bus brengt ons terug naar de volgende halte (!), dus eindigt deze reis tóch nog met een lichte steiging. Koffie op 't terras van het hotel; nog niet aan "inpakken" denken!

Tijdens ons 14de en laatste diner (zoals steeds zéér verzorgd!) spreekt Frans Schreuders namens de groep Ada en Henk toe. We citeren:

- Deze veertien dagen zijn bijzonder geweest.
- En daar is veel aan voorafgegaan.
- Jullie hebben 20 KNNVogels van diverse pluimage onbekommerd doen genieten.
- We kregen van jullie volledige vrijheid.
- Het zijn voor ons gouden dagen geweest.

Aldus Frans.

Behalve een envelop met inhoud biedt hij ook in zijn dankwoord door Gay getekende portretten van het leiderschepaar aan.

Woorden van dank van Ada en Henk.

Maar dan gaat Henk snel over tot De organisatie van de "Finale"!

(Ook hieraan ging - o.a. op een vrije, regenachtige dag – véél vooraf!)

Een heerlijke boottocht op de Züricher See, een fijn besluit, Ada en Henk!

Truus Zwarekant.

Vroeg wakker! - Nergens voor nodig, want vrijwel alles is al ingepakt. Douchen, toiletpullen, vest en slofjes in de rugzak en om half 8 - met alvast de koffer - naar beneden voor het laatste ontbijt. Ik doe dat niet zo veel eer aan als anders, want we zullen het er vandaag niet "afklimmen".

Na een laatste inspectie van kisten en laden ga ik om kwart over 8 naar beneden waar ik vrijwel iedereen al buiten op de stoep vind te midden van alle bagage. We nemen afscheid van Frau N** Naunaul en de dienstster en dan komt het busje voor de koffers. Piet rijdt mee om met het uitladen te helpen bij het station waar Henk al met een bus eerder naar toe is gegaan.

Op ons gemak lopen we naar "Gada", langs het Eggahuus en al wandelend nemen we afscheid van de in de afgelopen veertien dagen zo vertrouwd geworden omgeving. Er worden nog wat foto's genomen. Dan komt de bus voor ons laatste ritje door Arosa.

Mooi op tijd zijn we bij het station en stappen even na 9 uur in de voor ons gereserveerde wagon. Bij Litziruti** zien we de enkele dagen geleden ontstane bergstorting met als luciferhoutjes afgeknapt dwars liggende sparren. Wat een ravage! Voor Langwies rijden we de hoge spoorbrug weer over en zien de Plessur en de Sapuner Bach met de bruggen waar we over liepen in de diepte. Na het stationnetje zien we de Steinmannli weer en dan zijn we zo in Sankt-Peter, waar we, door de enorme aardverschuiving over de spoorbaan, in een bus moeten overstappen voor het resterende stuk naar Chur. Op zijn vroegst pas in december zal het spoorwegtraject weer bruikbaar zijn. Er moet een betonnen lawineoverkapping gemaakt worden aansluitend aan de spoortunnel.

We hebben zoveel bagage dat een paar koffers en rugzakken in een tweede bus moeten. Heel leuk is het om nu over de veel hoger liggende kronkelende weg te rijden. Alleen tegenliggers en in Chur het stadsverkeer bezorgen meer oponthoud dan ons lief is en we raken achter op het reisschema. De achterstand loopt op tot een kleine 10 minuten, waardoor we er nog maar 6 over hebben voor de overstap op de trein naar Zurich. Dat betekent weer in ijltempo de trap af en op met onze bagage, maar we halen het dankzij een behulpzame stationsbeambte, die de schitterende moderne intercity nog even ophoudt. Zodra we allen binnen zijn G L I J D T de trein bijna geluidloos Chur uit. Bovendien zitten we in een stiltecoupe, waar alleen zeer gedempt af en toe gesproken wordt. (Wij maken tijdens het verstouwen van onze grote koffers en rugzakken meer lawaai dan sommige Zwitsers lief is!). Zo zou je altijd wel willen reizen: in zo'n trein door dit zonovergoten schitterende landschap. Jammer en vreemd om op weg naar huis te zijn en daar morgen weer aan te komen. Het lijkt nog zo ver weg en ik ben hier zo graag. Landquart...Sargans...bergen aan weerszijden en het vlakke Rijndal daar tussen met weiden, enkele maisakkers, boomgroepen, verspreide huusjes en boerenhoeven. Dan buigen we af naar de Walensee met de Churfirsten als een ongenaakbaar bastion. Aan het eind Weesen en daarna Ziegelbrücke waar de vlakte wijder wordt en de bergen in de verte blauw vernevelen. Weldra doemen er echter nieuwe op achter de Zurichsee. Daar varen we straks maar zover is het nog niet. Pfaffikon, Wadenwil, Thalwil en dan om 11.50 precies rijden we het immense station van Zurich binnen.

Het is maar goed dat Henk er zo perfect de weg weet, want naar het bagagedepot is het nog een aardig eindje trekken/rollen/dragen en je bent elkaar zo kwijt als je niet heel goed oplet. Wat een reizigers van alle kanten. Met nu alleen nog wat lichte handbagage gaan we met roltrappen twee verdiepingen hoger naar de uitgang "Bahnhofstrasse", een zeer beroemde straat die gelukkig verkeersluw is gemaakt.

We willen op de boulevard langs het meer lunchen, maar eerst nog de prachtige gebrandschilderde ramen van Marc Chagall bezichtigen in de Fraumunster en daarna eventueel ook nog de Grossmunster van Zwingli.

Het is heel warm in de stad en helaas hebben we geen tijd om alle (100?) ludieke bankjes in de Bahnhofstrasse te bekijken., laat staan te fotograferen of uit te proberen. Ook op straat spelende musici vragen onze aandacht. Ze doen ons de warmte even vergeten. Zurich is een stad om terug te komen!

Op de boulevard, aansluitend op de Burgliplatz is het goed zitten onder de bomen, en daar het inmiddels half 2 is, ben ik wel toe aan wat eten en drinken. Het is alsof het water niet alleen de warmte, maar ook de drukte en het lawaai van de stad achter ons wat wegneemt, ook al lopen hier ook veel mensen.

Om kwart over 2 kunnen we aan boord van het Dampfschiff "Die Stadt Zurich" en om half 3 gaat de stoomfluit en worden de trossen los gegooid. Kiesnacht, waar in 1936 (?) koningin Astrid van België bij een auto-ongeluk om het leven kwam is onze eerste aanlegplaats. Dan varen we verder (weer) zuidwaarts en vergeten gesjouw en warmte en gehaast. Dit is het ultieme "onthaasten".

In het keerpunt Rapperswil voer ik veel eenden, meerkoeten en meeuwen m'n hardgekookte ei; ze vechten erom. Het gekke is dat vogels verderop Henks ei helemaal niet lusten. Op de terugweg opnieuw bij het eiland Ufenau aanleggend komt er een bruidspaar aan boord en worden er foto's gemaakt in de wind. De kajuit is tot het schiereiland Au gereserveerd voor hem en haar gasten. Als ze daar weer van boord gegaan zijn en we weer zijn afgevaren, zien we twee zwarte vrouwen boven het geboomte cirkelen. Verder zijn er niet veel vogels te zien op of boven het water. Het blijft bij eenden, meerkoeten, meeuwen, een paar futen en zwaluwen wat de natuurhistorische waarnemingen betreft. Toch is het een uitgelezen dag, waarvan we volop genieten. Water, zon, bootjes, aanlegsteigers met een weelde aan geraniums en oleanders; blauwe wazige bergen achter de bebouwing langs de oevers en net als wij van het mooie weer en een vrije dag genietende mensen in, op of langs het water.

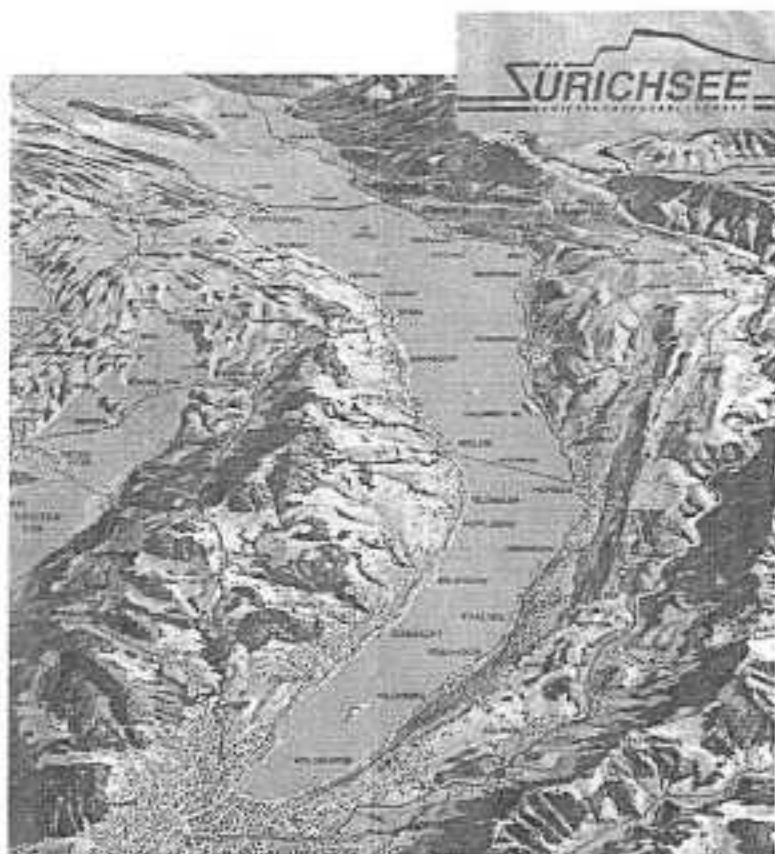
Tegen zevenen zijn we weer bij de aanlegsteiger op de Burkliplatz en merken, dat het in de stand nog warm is, hoewel niet meer zo druk. We kiezen voor de korste route naar het station, dus weer langs de leuke bankjes in de Bahnhofstrasse. In het koele Mowenpick-zelfbedieningsrestaurant is een overvloed aan keus en kiest iedereen iets lekkers naar eigen believen.

Om half 9 halen we de bagage op en gaan naar het perron waar om 9 uur de trein naar Basel vertrekt. Na Bruck is het helaas donker, maar het is nog steeds warm, zodat iedereen in Basel op het perron blijft wachten op de nachttrein, die via Brigg uit Italië moet komen. Wat een tegenvaller na de Zwitserse supertrein nu weer zo'n oude rammelkast in te moeten, waar van alles aan mankeert. We krijgen gewoon 6-persoons couchettes, weliswaar voor 4 personen, maar toch het oude systeem met

weinig ruimte tussen de bedden. Verder geen heet water voor koffie of thee, wat weliswaar niet het belangrijkste is na alle fijne dagen, maar toch! Er is tenslotte betaald voor comfort. Helaas ook weer vier zeer lawaaiige en al aangeschoten Zwitserse jongens met bier en radio op weg naar Amsterdam. Ze worden om 12 uur door Henk tot orde geroepen en zijn niet onwelwillend, maar wel dronken, zodat ze zeer onvast en herhaaldelijk naar het toilet lopen. Dat geeft veel overlast. De trein schudt, kraakt en bonkt en staat vaak en langdurig stil, maar half slapend zie ik voor mijn ogen overvloeiende dia's van bergen, Alplisee, dryas wuivend in de wind, ... blauwer dan blauwe gentianen, kleine roze primula's, hellingen met orchideeen, groene glooiende gemaaide weiden met het bergkerkje, houten stationnetjes met geraniums, de onstuimige Plessur en de kalme blauwgroene Zurichsee.

Als het licht is, zie ik alleen groene weiden met bont vee en trage blinkende rivieren. Ook mooi, net als heel veel spontaan opgeschoten vlinderstruiken in allerlei paarse en roze tinten op een spoorwegemplacement. Ontbijten en dan nog voor de grens begint het afscheid nemen en even later het uitwuiwen in Arnhem, waar we met een uur vertraging aankomen, waarna er een vreemde stilte lijkt te vallen over de rest van de groep. We zijn niet meer compleet. In Utrecht herhaalt het zich. Dag reisgenoten naar Amsterdam, wel thuis! Wij reizen met ons vieren naar Eindhoven. Dan Weert, waarna Piet nog het laatste stukje tot Roermond verder moet. Nog e e n keer sjouwen met de koffers dan zijn we met de treintaxi weer thuis waar vast gelukkig veel werk wacht (halve meter hoog onkruid tussen de boontjes bijv.). Maar in stille momenten zal er nog tijden die film in mijn hoofd zijn, die op de reunie weer werkelijkheid zal worden en daarna helder zal blijven door een album met foto's - een dierbare herinnering aan een heerlijke vakantie! Tot ziens op de 17e november!

Ada

1.
Planten waargenomen op de reis naar Arosa (Zwitserland), 13 t/m 29 Juli 2001

Voor de plantenfamilies is de volgorde van de Flora Helvetica aangehouden. Ook de latijnse namen zijn hier aan ontleend. Geslachts- en soortnamen binnen de families staan in alfabetische volgorde. Nederlandse namen, voor zover aanwezig, zijn overgenomen uit Heukels.

Lycopodiaceae - Wolfsklauwfamilie

Huperzia selago - dennenwolfsklauw
Lycopodium annotinum - stekende wolfsklauw

Selaginellaceae - Hoovarenfamilie

Selaginella helvetica
Selaginella selaginoides

Equisetaceae - Paardenstaartfamilie

Equisetum arvense - heermoes
Equisetum hyemale - schaafstro
Equisetum sylvaticum - bospaardenstaart

Ophioglossaceae - Addertongfamilie

Botrychium lunaria - gelobde manvaren

Aspidiaceae - Niervarenfamilie

Dryopteris filix-mas - mannetjesvaren
Gymnocarpium dryopteris - gebogen driehoeksvaren
Polystichum longitis - lansvaren

Athyriaceae - Wifjesvarenfamilie

Athrium filix-femina - wifjesvaren
Cystopteris fragilis - blaasvaren

Aspleniaceae - Streepvarenfamilie

Asplenium ruta-muraria - muurvaren
Asplenium trichomanes - steenbreekvaren
Asplenium viride - groensteel

Cupressaceae - Cipresfamilie

Juniperus communis ssp. nana

Ranunculaceae - Ranonkelfamilie

Aconitum napellus - blauwe monnikskap
Aconitum vulparia - gele monnikskap
Anemone narcissiflora
Aquilegia atrata
Aquilegia vulgaris - wilde akelei
Caltha palustris - dotterbloem
Hepatica nobilis (leverbloempje, niet bloeiend) * : zie achteraan.
Pulsatilla alpina (alpenanemoon)
Pulsatilla alpina ssp. apifolia (gele alpenanemoon)
Ranunculus aconitifolius
Ranunculus alpestris (alpenboterbloem)
Ranunculus montanus (bergboterbloem)
Ranunculus nemorosus - bosboterbloem
Ranunculus platanifolius (plataanbladige boterbloem)
Thalictrum aquilegifolium - akeleiruit
Trollius europaeus

Chenopodiaceae - Ganzenvoetfamilie

Chenopodium bonus-henricus - brave hendrik

Caryophyllaceae - Anjerfamilie

Arenaria ciliata

21
Cerastium latifolium (breedbladige hoornbloem)
Dianthus superbus - prachtanjer
Gypsophila repens - (kruipend gyskruid)
Minuartia verna
Loehringia ciliata
Sagina saginoides (alpenvetmuur)
Silene acaulis
Silene nutans - nachtsilene
Silene rupestris
Silene vulgaris - blaassilene
Stellaria nemorum - bosmuur

Polygonaceae - duizendknoopfamilie

Oxyria digyna
Polygonum bistorta - adderwortel
Polygonum viviparum
Rumex alpestris
Rumex alpinus
Rumex scutatus - Spaanse zuring

Malvaceae - Maasjeskruidfamilie

Malva moschata - muskusmaasjeskruid

Cistaceae - Zonneroosjesfamilie

Helianthemum alpestre (alpenzonneroosje)
Helianthemum nummularia ssp. grandiflora

Violaceae - Viooltjesfamilie

Viola biflora
Viola calcarata

Salicaceae - Wilgenfamilie

Salix herbacea (kruidwilg)
Salix reticulata
Salix retusa

Brassicaceae - Kruisbloemenfamilie

Arabis alpina
Arabis subcoreacea - A. jacquinii (Jacquins scheefkelk)
Barbarea vulgaris - gewoon barbarakruid
Biscutella laevigata (brilkruid)
Cardamine impatiens - springzaadveldkers
Cardamine resedifolia
Draba aizoides (slt) (d groen hongerbloempje)
Hutchinsia alpina ssp. alpina
Kernera saxatilis

Ericaceae - Heidefamilie

Erica carnea
Loiseleuria procumbens (alpen azalea)
Rhododendron hirsutum
Rhododendron ferrugineum (roestbladig alpenroosje)
Vaccinium myrtillus - klauwe bosbes
Vaccinium uliginosum - rijsbes
Vaccinium vitis-idaea - rode bosbes

Pyrolaceae - Wintergroenfamilie

Ronneses uniflora - eenbloemig wintergroen
Orthilia secunda - eenzijdig wintergroen
Pyrola minor - klein wintergroen
Pyrola rotundifolia - rond wintergroen

Primulaceae - Sleutelbloemfamilie

Androsace chamaejasme

Androsace obtusifolia
Primula farinosa
Primula integrifolia
Soldanella alpina
Soldanella pusilla

Crassulaceae - Vetplantenfamilie
Sedum atratum (donker vetkruid)
Sempervivum montanum (berghuislook)

Saxifragaceae - Steenbreekfamilie
Chrysosplenium alternifolium - verspreidbladig goudveil
Parnassia palustris - parnassia
Saxifraga androsacea
Saxifraga aizoides
Saxifraga caesia
Saxifraga paniculata
Saxifraga rotundifolia
Saxifraga stellaris

Rosaceae - Rozenfamilie
Alchemilla alpina (alpenvrouwenmantel)
Cotoneaster integerrima - wilde dwergwispe
Dryas octopetala
Fragaria vesca - bos aardbei
Geum montanum
Geum reptans (kruipend nagelkruid)
Geum rivale - knikkend nagelkruid
Potentilla aurea
Potentilla erecta - tormentil
Potentilla grandiflora (grootbloemige ganzerik)
Rosa pendulina
Rubus saxatilis - steenbraam
Sanguisorba minor - kleine pimpernel
Sanguisorba officinalis - grote pimpernel
Sorbus aucuparia - wilde lijsterbes
Sorbus chamaemespilus

Fabaceae - Vlinderbloemenfamilie
Anthyllis vulneraria - wondklaver
Astragalus alpinus (alpenhokjespeul)
Astragalus frigidus
Hedysarum hedysaroides
Hippocrepis comosa - paardenhoeftklaver
Lathyrus pratensis - veldlathyrus
Lotus corniculatus - rolklaver
Medicago falcata - sikkelklaver
Medicago lupulina - hopklaver
Medicago sativa - luzerne
Melilotus albus - witte honingklaver
Melilotus officinalis - citroengele honingklaver
Onobrychis viciifolia - Esparcette
Ononis repens - kruipend stalkruid
Oxytropis campestris (alpenspitkiel)
Trifolium badius (bruine klaver)
Trifolium hybridum - basterdklaver
Trifolium medium - bochtige klaver
Trifolium montanum
Trifolium pratense - rode klaver
Trifolium repens - witte klaver
Trifolium thalii
Vicia cracca - vogelwikke
Vicia sepia - heggewikke
Vicia sylvatica - boswikke

Thymelaeaceae - Peperboomjesfamilie

Daphne mezereum - rood peperboomje

Daphne striata

Onagraceae - Teunisbloemfamilie

Epilobium alpestre

Epilobium alsinifolium

Epilobium angustifolium - wilgenroosje

Epilobium montanum - bergbasterdwederik

Santalaceae - Sandelhoutfamilie

Thesium alpinum

Thesium pyrenaicum - weidebergvlas

Euphorbiaceae - Wolfsmelkfamilie

Euphorbia cyperissias

Rhamnaceae - Wegedoornfamilie

Rhamnus punilus (dwergwegedoorn)

Linaceae - Vlasfamilie

Linum catharticum - geelhartje

Polygalaceae - Vleugeltjesbloemfamilie

Polygala alpestris

Polygala chamaebuxus

Polygala vulgaris - gewone vleugeltjesbloem

Geraniaceae - Ooievaarsbekfamilie

Geranium pyrenaicum - beraooievaarsbek

Geranium sylvaticum (bosooievaarsbek)

Oxalidaceae - Klaverzuringfamilie

Oxalis acetosella - witte klaverzuring

Apiaceae - Schermbloemenfamilie

Carum carvi - echte karwij

Chaerophyllum hirsutum (beggeribzaad)

Chaerophyllum hirsutum ssp. villarsii

Daucus carota - peen

Heracleum sphondylium - berenklauw

Laserpitium gaudinii

Laserpitium latifolium

Ligusticum mutellina

Peucedanum ostruthium

Pimpinella major - grote bevernel

Gentianaceae - Gentiaanfamilie

Gentiana acutilis

Gentiana asclepiadea (zijdeplantgentiaan, niet bloeiend)

Gentiana bavarica

Gentiana campestris - veldgentiaan

Gentiana clusii

Gentiana germanica

Gentiana lutea (gele gentiaan)

Gentiana nivalis

Gentiana punctata

Gentiana purpurea

Gentiana utriculosa

Gentiana verna (voorjaargentiaan)

Asclepiadaceae - Zijdeplantfamilie

Vincetoxicum hirundinaria - witte engbloem

Polenoniaceae - Vlambloemfamilie
Polemonium caeruleum - Jakobsladder

Cuscutaceae - Warkruidfamilie
Cuscuta epithymum - klein warkruid

Boraginaceae - Ruwbladigenfamilie
Achium vulgare - slangekruid
Hyosotis alpestris (Alpen vergeetmijnetje)

Lamiaceae - Lipbloemenfamilie
Acinos alpinus
Acinos arvensis - kleine steentijm
Ajuga pyramidalis - piramidezenegroen
Ajuga reptans - kruipend zenegroen
Clinopodium vulgare - borstelkrans
Lamium maculatum - gevlekte dovenetel
Prunella grandiflora
Prunella vulgaris - gewone brunel
Salvia pratensis - veldsalie
Teucrium chamaedrys - echte gamander
Teucrium montanum - berggamander
Thymus serpyllus - wilde tijm

Plantaginaceae - Weegbreefamilie
Plantago atrata
Plantago media - ruige weegbree
Plantago serpentina

Scrophulariaceae - Helmkruidfamilie
Laryschia alpina
Euphrasia minima
Euphrasia rostkoviana - beklieerde ogentroost
Linaria alpina (alpenleuwenbek)
Melampyrum pratense - hengel
Melampyrum sylvaticum
Pedicularis foliosa
Pedicularis palustris - moeraskartelblad
Pedicularis recutita
Pedicularis verticillata
Rhinanthus alectorolophus - harige ratelaar
Rhinanthus minor - kleine ratelaar
Scrophularia nodosa - knopig helmkruid
Veronica alpina
Veronica aphylla
Veronica beccabunga - beekpunge
Veronica bellidioides
Veronica fruticans
Veronica officinalis - mannetjesereprijs
Veronica urticifolia

Lentibulariaceae - Blaasjeskruidfamilie
Pinguicula alpina (Alpenvetblad)
Pinguicula vulgaris - vetblad

Globulariaceae - Kogelbloemfamilie
Globularia nudicaulis
Globularia cordifolia

Campanulaceae - Klojesfamilie
Campanula barbata
Campanula cochlearifolia
Campanula scheuchzeri
Campanula thyrsoides
Campanula trachelium - ruig klokje

Phyteuma betonicifolium
Phyteuma orbiculare
Phyteuma ovatum

Rubiaceae - Sterbladigenfamilie
Cruciata laevipes - kruisbladwalstro
Galium mollugo - glad walstro
Galium pumilum - kalkwalstro

Caprifoliaceae - Kamperfoeliefamilie
Lonicera alpigena
Lonicera caerulea

Dipsacaceae - Kaardentolfamilie
Knautia dipsacifolia - bergknautia
Scabiosa columbaria - duifkruid
Scabiosa lucida

Valerianaceae - Valeriaanfamilie
Valeriana montana
Valeriana officinalis - echte valeriaan
Valeriana tripteris

Asteraceae - Compositiefamilie
Achillea atrata
Achillea erbarotta ssp. moschata
Achillea nana
Adenostyles alliariae (alpendost)
Antennaria dioica - rozenkransje
Arnica montana - valkruid
Aster bellidiflorus
Buphthalmum salicifolium
Carduus defloratus
Carduus personata
Centaurea jacea - knoopkruid
Centaurea montana - bergcentaurie
Centaurea nervosa
Centaurea scabiosa - grote centaurie
Cirsium acaule - aarddistel
Cirsium arvense - akkerdistel
Cirsium oleraceum - moesdistel
Cirsium spinosissimum
Crepis aurea
Crepis biennis - groot streepzaad
Crepis paludosa - moerasstreepzaad
Crepis pyrenaica
Doronicum clusii
Doronicum grandiflorum
Erigeron acer - scherpe fijnstraal
Erigeron alpinus
Erigeron neglectus
Erigeron uniflorus
Cicerhita alpina (alpenmuursla)
Cirsium helenioides
Hieracium amplexicaule - stengelomvattend havikskruid
Hieracium aurantiacum - oranje havikskruid
Hieracium murorum - muurhavikskruid
Hieracium pilosella - muizenoor
Hieracium villosum (ruwharig havikskruid)
Homogyne alpina
Hypochaeris uniflora (eenhoofdig biggenkruid)
Leontodon hispidus - ruige leeuwendaal
Leucanthemopsis alpina (alpenmargriet)
Leucanthemum halleri
Mycelis muralis - muursla

Senecio alpinus (alpenkruiskruid)
Senecio doronicum (gemzekruiskruid)
Senecio ovatus - schaduwkruiskruid
Senecio rupestris
Solidago virgaurea - echte guldenroede
Solidago virgaurea ssp. *minuta* (alpenguldenroede)
Tragopogon pratensis - gele morgenster

Juncaginaceae - Zoutgrasfamilie
Triglochin palustris - moeraszoutgras

Juncaceae - Russenfamilie
Luzula luzuloides - witte veldbies
Luzula sylvatica - grote veldbies

Cyperaceae - Cypergrassenfamilie
Elymus compressus - platte bies
Carex davalliana
Carex flacca - zeegroene zegge
Carex flava - gele zegge
Carex lepidocarpa - schubzegge
Carex nigra - zwarte zegge
Carex pellescens - bleke zegge
Carex panicea - blauwe zegge
Carex paniculata - pluinzegge
Carex ornithopoda (vogelpootzegge)
Carex sempervirens
Eriophorum angustifolium - veenpluis
Eriophorum latifolium - breed wollegras
Eriophorum vaginatum - eenarig wollegras

Poaceae - Grassenfamilie
Anthoxanthum odoratum - gewoon reukgras
Brachypodium pinnatum - gevinde kortsteel
Brachypodium sylvaticum - baskortsteel
Briza media - bevertjes
Bromus erectus - bergdravik
Calamagrostis villosa
Dactylis glomerata - kropaar
Deschampsia caespitosa - ruwe snele
Festuca arundinacea - rietzwenkgras
Helictotrichon pubescens - zachte haver
Melica nutans - knikkend parelgras
Molinia arundinacea
Nardus stricta - borstelgras
Poa alpina ssp. *vivipara*
Poa nemoralis - schaduwgras
Sesleria caerulea - blauwgras
Trisetum flavescens - goudhaver

Liliaceae - Liefamilie
Allium schoenoprasum - bieslook
Colchicum autumnale - wilde herfsttijloos
Lilium martagon - turkse lalie
Lloydia serotina (vouwlelie)
Paris quadrifolia - eenbes
Polygonatum verticillatum - kranssalomonzegel
Tofieldia calyculata (bieslelie)
Veratrum album (dodenwaard)

Orchidaceae - Orchideeënfamilie
Coeloglossum viride - groene nachtorchis
Dactylorhiza fuchsii - bosorchis
Dactylorhiza maculata - gevlekte orchis

96

Dactylorhiza majalis - brede orchis
Epipactis atrorubens - bruinrode wespenorchis
Epipactis helleborine - brede wespenorchis
Gymnadenia conopsea - grote muggenorchis
Gymnadenia odoratissima - welriekende muggenorchis
Listera ovata - grote keverorchis
Neottia nictus-avis - vogelnestorchis
Nigritella nigra - vanille orchis
Orchis ustulata - aangebrande orchis
Platanthera bifolia - welriekende nachtorchis
Pseudorchis albida - witte muggenorchis
Traunsteinera globosa - kogelorchis

*De Hollandse namen tussen haakjes zijn overgenomen uit andere flora's, zoals bv. Thieme's Alpenflora.

Vogellijst Arosa 13-29 juli 2001

Blauwe reiger
Buizerd
Braamsluiper
Barmsijs
Boomklever
Casarca
Ekster
Europese kanarie
Gierzwaluw
Groene specht
Grote bonte specht
Groenling
Goudvink
Goudhaantje
Huiszwaluw
Huismus
Heggenus
Knobbelzwaan
Kuilfeend
Kokmeeuw
Kauw
Koolmees
Kramsvogel
Kruisbek
Meerkoet

Matkopmees
Merel
Notenkraker
Putter
Pimpelmees
Rotszwaluw
Roodborst
Steenarend
Sneeuwvink
Torenvalk
Turkse tortel
Tapuit
Vink
Vuurgoudhaantje
Wilde eend
Waterpieper
Witte kwikstaart
Winterkoning
Zwarte wouw
Zwarte kraai
Zanglijster
Zwarte roodstaart
Zwartkop

BUIZERD (*Buteo buteo*)

Vlinders waargenomen op de reis naar Arosa (Zwitserland)

De lijst is samengesteld door Ada Verhey.

Aglais urticae	kleine vos
Aporia crataegi	groot geaderd witje
Boloria napaea	alpenparelscervlinder
Carterocephalus palaemon	bont dikkopje
Coenonympha gardetta	alpenhooibeestje
Colias phicomone	alpenlucernevlinder
Cupido minimus	dwerghlauwtje
Erebia euryale	vals boserebia
Erebia ligea	boserebia
Erebia melampus	kleine erebia
Erebia pharte	ongevlekte erebia
Erebia pluto	alpenerebia
Euprepia pudica	witte beer
Maniola jurtina	bruin zandogje
Odezia atrata	zwarte kervelspanner
Cercis glacialis	gletsjer zandog
Parnassius apollo	apollo vlinder
Parnassius phoebus	alpen apollovlinder
Pieris napi	klein geaderd witje
Psodos quadrifaria	bruine alpenspanner
Pyrgus andromedae	alpenaardbeidikkopje
Vanessa atalanta	atalanta

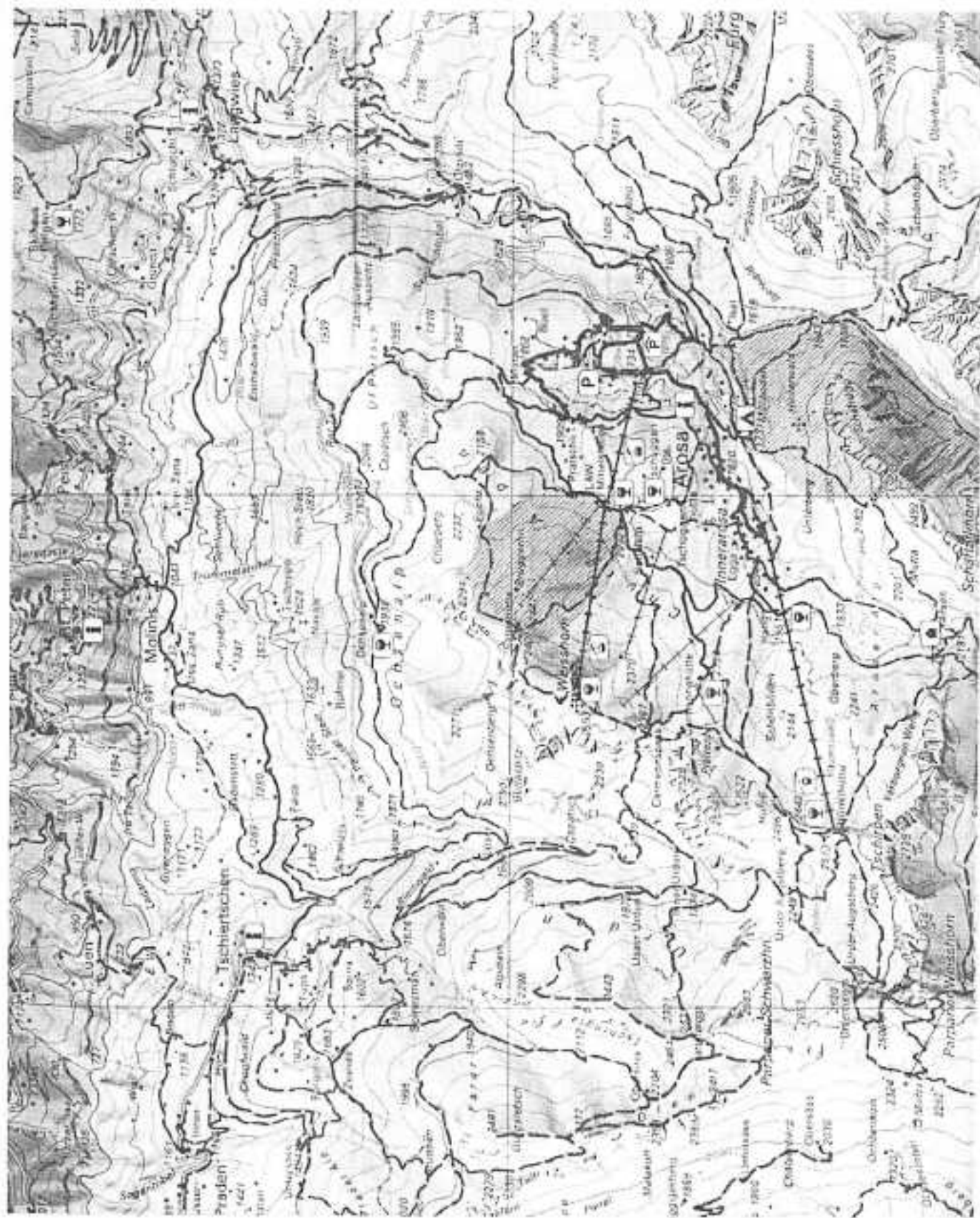
Andere waarnemingen:

gele wasplaatzwammen (veel)
vliegenschwammen
gladde stuifzwammetjes

Feregrijn- en waijngaardslakken
levendbarende hagedis (2 x)
marmotten, een hees (2 x) en eekhoorns.

Capra ibex

Deelnemers	
Jeann Muys-Rademaker	Hoorn
Josiena v.d. Ros-Bonnet	Rotterdam
<i>Piet Dijkman</i>	Neer
Wil Noorlander-Corbijn	Amersfoort
Gien Visser	Heino
Gay Jannette Walen	Abcoude
Greet van der Veen	Deventer
Gerda Birza-Knapper	Geldrop
Marigold Dijkstra	Hoorn
Truus Zwarekant	Alkmaar
Theo Doornebosch	Zwolle
Tetsje Tichelaar	Wartena
Minie Horstink-Eskes	Zutphen
Jennie Hendriks	Groningen
Elly Pees	Oegstgeest
Jan de Kruijff	Utrecht
Frans Scgreuder	Bloemendaal
Niels Schreuder-Stheeman	Bloemendaal
Kees van Rijn	Den Haag
Mieke Goris	Spanbroek
Reisleiding	
Ada en Henk Verheij	Nederweert